

Doskonalenie
Kadr
Gospodarki

Republika Południowej Afryki

Przewodnik rynkowy
dla przedsiębiorców

Republika Południowej Afryki

Republika Południowej Afryki

POLSKA AGENCJA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
POLISH AGENCY FOR ENTERPRISE DEVELOPMENT

KRAJOWA IZBA GOSPODARCZA
CENTRUM PROMOCJI

PRZEDMOWA

Republika Południowej Afryki jest jednym z najbogatszych państw świata. Dochód narodowy na jednego mieszkańca wynosi 3010 USD.

Gospodarka charakteryzuje się nowoczesnym, dobrze rozwiniętym przemysłem oraz wystarczającą produkcją żywności. Większość obszarów życia gospodarczego i społecznego zaliczane jest do pierwszego, wysoko rozwiniętego, świata. Niektóre jednak pozostają głęboko w trzecim.

RPA jest największym partnerem handlowym Polski wśród krajów Afryki, z udziałem w eksporcie 21,7%, a w imporcie 23,5%. Udział ten co roku się zwiększa, podobnie jak i nasza wymiana z tym krajem. Obroty między Polską i RPA w 2005r. wyniosły 342,8 mln USD przy 224,7 mln USD w 2004r. i 128,7 mln USD w 2003r. Za 7 miesięcy 2006 roku obroty wyniosły 268,5 mln USD. Choć nadal jest to niski poziom.

Obecne stosunki Polski z RPA nie odzwierciedlają ich potencjalnych możliwości. Wynika to zarówno z przyczyn obiektywnych – odległość, jak i subiektywnych, nieznamośności tamtejszych realiów, wynikającej z długoletniej izolacji Pretorii na arenie międzynarodowej.

Skrypt który oddajemy oraz zaplanowany cykl szkoleń, mają pomóc Państwu w podjęciu decyzji o nawiązaniu kontaktów handlowych z tym regionem Afryki. Rokującymi perspektywy rozwoju w zakresie eksportu lub współpracy gospodarczej powinny być w najbliższej przyszłości urządzenia i sprzęt elektryczny, m.in. generatory mocy, materiały i sprzęt dla budownictwa, sprzęt transportowy, maszyny dla przemysłu spożywczego, sprzęt specjalny, urządzenia górnicze.

Można liczyć również na dalszy wzrost eksportu w zakresie towarów spożywczych i produktów chemicznych oraz na rozwój współpracy w dziedzinie przemysłu farmaceutycznego i kosmetycznego, a także sprzętu medycznego.

Redaktorzy niniejszego opracowania mają nadzieję, że pomoże ono, wraz z cyklem szkoleń, lepiej poznać ten rynek i ułatwi podjęcie decyzji o nawiązaniu współpracy z Republiką Południowej Afryki.

Podziękowania

Redakcja „Przewodnika”, który służy jako nieodpłatna pomoc szkoleniowa w cyklu zajęć w ramach projektu PARP „Wsparcie rozwoju polskiego eksportu” serdecznie dziękuje za udostępnienie materiałów i danych statystycznych Ambasadzie Polski w Republice Południowej Afryki, kierownictwu i pracownikom Departamentu Międzynarodowych Stosunków Dwustronnych Ministerstwa Gospodarki oraz Instytutowi Koniunktur i Cen Ministerstwa Gospodarki.

(red.)

Spis treści:

	Przedmowa	2
I	Informacje ogólne o kraju	5
1.1	Podstawowe informacje	5
1.2	Klimat, warunki geograficzne oraz bogactwa naturalne	6
1.3	Ludność, religia, zwyczaje panujące w RPA	6
1.4	Polityka	7
2	Gospodarka	8
2.1	Klimat inwestycyjny wg badań z 2004 roku, zmiany w 2006 roku	10
3	Przekształcenia strukturalne i system własności	12
3.1	Formy własności gruntów	12
3.2	Patenty, znaki towarowe, wzory użytkowe i prawa autorskie	12
4	System finansowy	12
4.1	Sektor usług finansowych	13
4.2	Towarzystwa ubezpieczeniowe	14
5	System podatkowy w RPA	14
5.1	Rodzaje podatków	15
5.2	Podatek dochodowy	15
5.3	Aktualne stawki podatkowe	22
5.4	Cła i opłata akcyzowa	24
6	Podstawy prawne i zasady prowadzenia przedsiębiorstw	25
6.1	Spółki i korporacje zamknięte	26
7	Handel zagraniczny i polityka handlowa	31
7.1	Obroty handlu zagranicznego RPA	31
7.2	Eksport minerałów i produktów mineralnych	35
7.3	Eksport w sektorze motoryzacyjnym	36
7.4	Import produktów mineralnych	38
7.5	Import w sektorze motoryzacyjnym	38
7.6	Współpraca z Unią Europejską	41
7.7	Wymagania weterynaryjne przy imporcie na rynek Republiki Południowej Afryki	42
8	Dotychczasowa współpraca gospodarcza z Polską i jej perspektywy w kontekście naszego członkostwa w UE	43
8.1	Perspektywy współpracy Polska-RPA	47
8.2	Targi i wystawy refundowane	49
8.3	Polonia w RPA	49

9	Warunki podróży i zamieszkania w Brazylii	50
9.1	Informacje dla kierowców	50
9.2	Przepisy wjazdowe, wiza	50
9.3	Przepisy celne	50
9.4	Bezpieczeństwo	50
9.5	Jak dotrzeć	51
9.6	Zakwaterowanie	51
9.7	Zdrowie	51
9.8	Media	52
9.9	Warto wiedzieć	52
	Źródła	53

I. Informacje ogólne o kraju

I.1 Podstawowe informacje

Republika Południowej Afryki (Republic of South Africa; Republiek van Suid-Afrika; RPA) jest to państwo położone na południowym krańcu Afryki, między Oceanem Atlantyckim na zachodzie a Oceanem Indyjskim na wschodzie. Na północy graniczy z Namibią, Botswaną, Zimbabwem, Mozambikiem i Suazi. Wewnątrz terytorium RPA leży niezależne państwo - Lesotho. Powierzchnia całkowita to 1 219 912 km²; 4 razy większa od Polski).

Stolicą RPA i siedzibą rządu jest Pretoria (trwają starania o zmianę na Tshwane- już zaakceptowaną przez władze lokalne i południowoafrykański Komitet Nazw Geograficznych), ale są też dwie inne stolice nieoficjalne: Kapsztad jest stolicą legislacyjną, a Bloemfontein-sądowniczą. Większe miasta to Johannesburg, Kapsztad, Durban, Soweto, Port Elizabeth, East London. W miastach mieszka około 54% ludności.

Jednostką monetarną jest rand (ZAR); 1 rand = 100 centów; kurs w lipcu 2006 r. to 1,00 USD = 7,21 ZAR; 1,00 PLN = 2,26 ZAR)

Języki urzędowe to afrikaans, angielski, kosa, ndebele, pedi, soto, suazi, tsonga, tswana, venda, zulu.

Strefa czasowa: GMT + 2

Numer kierunkowy do RPA: 0-0 27

RPA należy do międzynarodowych organizacji:

- Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ),
- Unii Afrykańskiej (AU),
- Brytyjskiej Wspólnoty Narodów,
- Światowej Organizacji Handlu (WTO),
- Banku Światowego,
- Międzynarodowego Funduszu Walutowego (IMF),
- Światowej Organizacji Zdrowia (WHO),
- Unii Celnej Afryki Południowej (SACU),
- Południowoafrykańskiej Wspólnoty Rozwoju (SADC).

RPA dzieli się na 9 prowincji (provinces): Eastern Cape (Prowincja Wschodnio-Przylądkowa), Free State (Wolne Państwo), Gauteng, KwaZulu-Natal, Limpopo, Mpumalanga, North-West (Północno-Zachodnia), Northern Cape (Prowincja Północna Przylądkowa), Western Cape (Prowincja Zachodnio-Przylądkowa).

1.2 Klimat, warunki geograficzne oraz bogactwa naturalne

Większą część powierzchni kraju zajmuje rozległy płaskowyż, który łagodnie opada ku kotlinie Kalahari, a stromo, rozciętymi krawędziami, na południu i wschodzie (Wielka Krawędź), gdzie ma charakter górski. Na południe i na zachód od Wielkiej Krawędzi leżą wyżyny, rozdzielone kwarcytowymi górami Witwatersrand, słynnymi ze złóż złota. Południowo-zachodnią część kraju zajmują fałdowe Góry Przyłądkowe, których dwa główne pasma: Góry Długie na południu i Góry Czarne na północy, rozdziela obniżenie Małego Karu. U wybrzeża występują wąskie niziny. Linia brzegowa słabo rozwinięta. Rzeki w większości należą do zlewiska Oceanu Indyjskiego i są to głównie rzeki krótkie, o dużym spadku. Klimat zróżnicowany: we wschodniej części zwrotnikowy morski, w środkowej zwrotnikowy kontynentalny, w zachodniej pustynny, a na wybrzeżu podzwrotnikowy typu śródziemnomorskiego. Średnia temperatura powietrza i średnie opady dla Kapsztadu wynoszą: w styczniu 21°C i 12 mm, w lipcu 13°C i 85 mm. Roślinność na zachodzie pustynna, na północy rozległe sawanny, na południu - śródziemnomorska. Bogaty świat zwierzęcy, żyją tu m.in.: lwy, lamparty, nosorożce, słonie, hipopotamy, antylopy, żyrafy, zebry, strusie, pawiany, hieny. Fauna chroniona jest w parkach narodowych: Addo Elephant, Gemsbok, Kalahari oraz Krugera.

1.3 Ludność, religia oraz zwyczaje panujące w RPA

Ludność RPA liczy 44 344 136 osób (2005).

Grupy wyznaniowe w RPA to chrześcijanie syjoniści (odłam kościoła popularny w USA, który wyznaje, że Chrystus pojawi się na ziemi, gdy powstanie niezależne państwo żydowskie) - 11,1%, zielonoświątkowcy 8,2%, katolicy 7,1%, metodyści 6,8%, holenderski Kościół Reformowany 6,7%, anglikanie 3,8%, inne wyznania chrześcijańskie 36%, islam 1,5%, inne 2,3%, niezdeklarowani 1,4% i bezwyznaniowci 15,1%.

W RPA występują takie grupy etniczne jak: Afrykanie 79%, biali 9,6%, mieszańcy europejsko-afrykańscy 8,9%, Hindusi i inni Azjaci 2,5%.

Analfabetyzm dotyczy zaledwie 13,6% ludności i liczba ta ulega zmniejszeniu.

Średnia życia to jest bardzo niska 43,27 lat, a ogromnym problemem jest AIDS- 21,50% ludności jest zarażonych wirusem HIV.

Apartheid jest ważnym czynnikiem kształtującym zachowania obywateli RPA. Obo wiązywał jako system polityczny do połowy lat 90 ubiegłego wieku i oparty był na segregacji rasowej czyli ścisłym rozdzieleniu, we wszystkich dziedzinach życia, białych od czarnych. Kraj był bardzo sprawnie zarządzany i bogaty. Czarni obywatele, mimo prześladowań, mieli wyższą stopę życiową niż mieszkańcy innych krajów Czarnej Afryki. Zewnętrzna i wewnętrzna presja sprawiła, że od roku 1990 rozpoczęto demontaż systemu, który formalnie zlikwidowano w 1994. Apartheid jest coraz słabiej widoczny ale kraj, choć pozostaje jedną z najsilniejszych gospodarek świata, może mieć problemy z zarządzaniem i wykorzystaniem majątku. Problemem jest wysoka przestępczość i epidemia AIDS.

I.4 Polityka

Od grudnia 1993 r. obowiązuje konstytucja w myśl której RPA jest federacyjną, nierasową, wielopartyjną demokracją z trójpodziałem władz, unitarnym charakterem państwa i fundamentalnymi prawami dla wszystkich obywateli. Obowiązuje 11 języków urzędowych.

Republika Południowej Afryki jest państwem podzielonym na 9 prowincji, o parlamentarnej formie rządów. Głową tej republiki jest prezydent; obecnie Thabo Mbeki, który jest również szefem rządu.

Władza wykonawcza

Oprócz prezydenta w skład rządu wchodzi także dwóch wiceprezydentów. Pierwszy wiceprezydent kieruje pracami Rady Ministrów. Wiceprezydenci powoływani są przez prezydenta z kandydatów przedstawionych prezydentowi spośród partii politycznych, które uzyskały co najmniej 80 mandatów do izby niższej. Ministrowie powoływani są także przez prezydenta spośród wszystkich partii politycznych w parlamencie na zasadzie proporcji. Prezydent powoływany jest w wyborach pośrednich spośród członków Zgromadzenia Narodowego przez połączone izby parlamentu: niższej (Zgromadzenia Narodowego) oraz wyższej (Narodowej Rady Prowincji - Senatu).

Władza ustawodawcza

Izbę niższą powołuje się w wyborach powszechnych w okręgach wielomandatowych wg zasady proporcjonalności. Izbę wyższą - Narodową Radę Prowincji - powołują lokalne parlamenty każdej z 9 prowincji (po 10 deputowanych z każdej prowincji). Izba niższa liczy 400 deputowanych, a wyższa 90. Każda z 9 prowincji posiada swój lokalny parlament i swój rząd.

Głównymi partiami politycznymi są: ANC, DP, IFP (ANC – Afrykański Kongres Narodowy Południowej Afryki DP – Partia Demokratyczna IFP – Partia Wolności Inkatha). Prawo wyborcze jest powszechne i przysługuje od 18 roku życia.

Władza sądownicza

Funkcjonuje anglosaski system sądowniczy. Sądy orzekają na podstawie common law czyli zbioru precedensów.

2. Gospodarka

Republika Południowej Afryki jest jednym z **najbogatszych państw świata**. Dochód narodowy na jednego mieszkańca wynosi 3010 USD.

Gospodarka charakteryzuje się nowoczesną i znakomitą infrastrukturą. Jest tu dobrze rozwinięty przemysł, stanowiący jej podstawę oraz zaspakajająca potrzeby wewnętrznej produkcji żywności.

Obywatele RPA nie mają możliwości wymiany miejscowej waluty na dewizy, z wyjątkiem udokumentowanych przypadków, a cudzoziemcy przebywający w RPA muszą się poddać ograniczeniom.

Rolnictwo nie ma tak dużego znaczenia jak w innych państwach afrykańskich. Tereny uprawne zajmują tu jedynie 11% powierzchni kraju. Jest to wynik niezbyt korzystnych warunków naturalnych, głównie klimatu. Przede wszystkim uprawia się tu: kukurydzę, pszenicę, jęczmień, tytoń, bawełnę, drzewa owocowe (jabłonie, grusze, brzoskwinie itp.), trzcinę cukrową.

Ziemia rolna stanowi tylko 13% powierzchni kraju. Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo wynosi 4,3% PKB i zatrudnia ok. 10% zawodowo czynnej populacji i wytwarza prawie 30% dochodów eksportowych państwa (nie licząc złota). Głównymi produktami eksportowymi są: kukurydza, wełna, cukier, tytoń i owoce. W związku z bardzo powolnym tempem procesu wykupywania ziemi od białych farmerów rząd zamierza wprowadzić obowiązkową sprzedaż ziemi po cenach ustalonych przez państwo. Ważniejszą rolę w rolnictwie odgrywa hodowla: owiec, kóz, bydła, trzody chlewnej. Użytki zielone w RPA stanowią aż 65% powierzchni kraju. Dobrze rozwinięte jest również rybołówstwo morskie. Roczne połowy wynoszą 500–700 tys. ton.

Wiodącą rolę w gospodarce kraju odgrywa przemysł wydobywczy. RPA jest jednym z najzasobniejszych w surowce mineralne państw świata. W pozyskiwaniu: złota, rud chromu i wanadu zajmuje pierwsze miejsce na świecie; rud manganu i diamentów jubilerskich – drugie; rud tytanu – trzecie oraz czwarte – diamentów przemysłowych. Poza tym znajduje się w czołówce w eksploatacji innych surowców, np. antymonu, żelaza, ołowiu, srebra, azbestu itp.

Kluczową rolę w gospodarce RPA odgrywa sektor wytwórczy stanowiący 20,0% PKB. Przemysł ten dynamicznie się rozwija, pomimo silnego randu i dużej konkurencji światowej. Największy wzrost odnotowano w produkcji szkła i wyrobów niemetalowych, przemyśle samochodowym, stali i wyrobów stalowych, artykułów spożywczych i napoi oraz przemyśle meblowym. Sam przemysł samochodowy wytworzył ponad 7,4% PKB, będąc jednocześnie jednym z najważniejszych źródeł dochodów z eksportu. Rozwinięty jest przemysł maszynowy i metalowy, a także hutnictwo i przemysł energetyczny (elektrownie węglowe, wodne, atomowe).

Przemysł samochodowy stanowi 30% całości sektora wytwórczego w RPA, która lokowana jest na 20 miejscu w świecie pod względem wielkości produkcji pojazdów samochodowych z udziałem rządu 0,8% w 2005 r. Pojazdy tu wytwarzane stanowią 84% produkcji całego kontynentu afrykańskiego. W 2005 r. wyprodukowano 530.400 pojazdów, z czego 143.400 zostało wyeksportowanych. Zatrudnienie w przemyśle samochodowym znajduje ponad 313 tys. pracowników. Wydajność produkcji w ostatnich

latach rosła o 4% rocznie, wielkość produkcji w 2005 roku wzrosła o 6,4% a sprzedaż pojazdów o 11,1%.

Inwestycje kapitałowe w przemyśle motoryzacyjnym w RPA szacowane są do roku 2005 na łączną sumę ponad 30,7 mld randów (ok. 4,7 mld USD), a w roku 2005 napłynęło ok. 6,0 mld randów, (ok. 923 mln USD). Eksport pojazdów samochodowych w 2005 r. stanowił ponad 79% całości eksportu tego kraju i był większy od eksportu z roku poprzedniego o ponad 30%.

W 2005 roku odnotowano znaczący wzrost o 11% w produkcji maszyn górniczych, sprzętu transportowego, maszyn i urządzeń elektrycznych. Szczególnie produkcja i sprzedaż przemysłu stalowego wzrosła o 18,5%, przemysłu meblowego o ponad 9%, a przetwórstwa spożywczego o 9,5%.

Przemysł tekstylny w RPA przeżywa dużą recesję w związku z napływem tanich produktów z Chin oraz konsekwentną (pomimo presji producentów południowo-afrykańskich) polityką państwa, nie wprowadzającego żadnych ograniczeń taryfowych ani barier kontyngentowych na towary importowane.

Energetyka RPA jest zdominowana przez bogate złoża węgla kamiennego, który jest łatwy do wydobycia (przeważają kopalnie odkrywkowe) i tani. To z kolei sprawia, że ceny elektryczności są jedne z najniższych w świecie. Oprócz węgla, którego udział w pierwotnych źródłach energii RPA wynosi ponad 70%, kraj ten jako lokalne źródła energii wykorzystuje również biomasy (np. drewno i obornik), gaz naturalny, energię wodną, słoneczną, wiatrową oraz nuklearną. RPA posiada niewielkie źródła ropy naftowej i gazu ziemnego, a 95% tego surowca jest importowana (głównie z Arabii Saudyjskiej i Iranu).

Terminal Węglowy w Richards Bay, będący własnością koncernów Anglo Coal, BHP Billiton, Xstrata, Sasol i Total Coal ogłosił w listopadzie 2005 r. plan zainwestowania do 2008 r. ok. 1 mld Randów (ok. 155 mln USD) w rozbudowę infrastruktury portu. Pozwoli to na zwiększenie możliwości załadowniczych z 67 mln ton obecnie do 92 mln ton rocznie w 2008 r. To spowoduje, że Terminal Węglowy w Richards Bay będzie największym takim portem załadowniczym na świecie.

Holding Eskom, monopolista w dziedzinie dostaw energii elektrycznej zapowiedział zwiększenie inwestycji do 2009 r. przeznaczonych na budowę nowych elektrowni, linii przesyłowych, stacji przekątnikowych oraz na ponowne uruchomienie zamkniętych w latach poprzednich elektrowni węglowych. Wielkość zaplanowanych inwestycji określana jest na sumę ponad 103 mld Randów (ok. 15,9 mld USD). Eskom posiada również 30% udział w projekcie Pebble Bed Modular Reactor. Jest to nowy projekt budowy reaktora atomowego IV generacji. Prace konstrukcyjne pierwszej tego typu elektrowni w Koeberg w pobliżu Kapsztadu mają się rozpocząć w 2007 r. a planowanie jej uruchomienie ma nastąpić w roku 2010. Koncepcja PBMR jest wzorowana na niemieckim projekcie THTR (thorium high-temperature reactor). Projektowany reaktor będzie miał moc 165KW i będzie miał możliwość połączenia szeregowego. W Koeberg znajduje się już pierwsza i jedyna elektrownia atomowa w RPA o mocy 1.840MW (na ogólną wielkość ponad 37.000MW zainstalowanej mocy energetycznej w tym kraju) zbudowana w latach 80-tych.

Republika Południowej Afryki posiada solidną infrastrukturę, w tym rozległą sieć dróg, kolei, lotnisk, rurociągowi portów. Nowoczesny system transportu odgrywa ważną

rolę w gospodarce narodowej RPA oraz krajów sąsiednich.

Po odejściu od polityki apartheidu znacznie wzrosło w gospodarce kraju znaczenie turystyki, której udział w PKB wyniósł w 2005 r. 5,6%. Przemysł turystyczny daje zatrudnienie ok. 7% wszystkich zatrudnionych w RPA i jest czwartą co do wielkości gałęzią przemysłu jeśli chodzi o dochody państwa.

Udział poszczególnych sektorów w tworzeniu PKB w 2005 roku [%]

Sektor	Udział [%]
Przemysł wytwórczy	20,2
Usługi finansowe	20,1
Górnictwo i przemysł wydobywczy	7,1
Turystyka i sektory pokrewne	5,6
Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo	3,6
Usługi energetyki, gazownictwa i wodociągów	2,3
Budownictwo	2,5

2.1 Klimat inwestycyjny wg badań z 2004 roku, zmiany w 2006 roku

W latach 1994 - 2003 roczny wzrost PKB Południowej Afryki wynosił średnio 2,9%, podczas gdy roczny wzrost PKB per capita, mniej niż 1%. Wzrost gospodarczy RPA był niższy niż Malezji, Brazylii i Litwy, a w porównaniu z Polską o wzroście 4,5% per capita, wręcz skromny. Poziom inwestycji pozostawał również niski. Ogółem udział inwestycji kształtował się pomiędzy 15 i 16% PKB czyli znacznie poniżej poziomu wzrostu zamierzonego przez rząd w wysokości 25%. Kraje średnio-zamożne, takie jak Polska osiągnęły około 21%.

Wydajność pracy została oceniona wysoko. W 2002 roku wartość dodana wyniosła 14.000 USD na pracownika w średniej firmie, to jest znacznie więcej niż w najbardziej wydajnych krajach subsaharyjskiej Afryki i porównywanych państwach (Litwa, Brazylia, Polska i Malezja). Wysoka wydajność południowoafrykańskiej gospodarki wynika z faktu, że firmy skoncentrowane są w działach produkcji o relatywnie wysokim nasyceniu kapitałem.

Na pracownika przypada dwukrotnie więcej kapitału (około 3.500 USD) niż na Litwie, w Brazylii i w Chinach. Firmy z Malezji i Polski mają nieznacznie więcej kapitału na pracownika, co może wynikać z osłabienia kursu Randa w 2002 roku.

Koszt siły roboczej w Południowej Afryce w 2002 roku wynoszący ok. 7.300 USD na pracownika był wysoki w porównaniu do innych krajów. W Chinach przypadało na pracownika ok. 2.000 USD, w Brazylii i na Litwie 2.700 USD, w Malezji i Polsce ok. 4.000 USD. Wysokie koszty siły roboczej powodują, że jednostkowe koszty pracy (jako procent od wartości dodanej) są wyższe w Południowej Afryce niż porównywanych krajach, z wyjątkiem tych ze wschodniej Europy.

Wydajność pracy jest na tyle duża, że pomimo wysoce kapitałochłonnej produkcji i wysokich kosztów pracy, istniejące firmy wykazują rentowność, która była wyższa niż w Polsce, na Litwie czy Malezji, ale niższa niż w Brazylii.

Jako główne przeszkody w działalności i rozwoju przedsiębiorstw wymieniane są: trudności kadrowe, niestabilność makroekonomiczna, ograniczenia wynikające z prawa

pracy przestępczość.

Firmy mają kłopoty ze znalezieniem fachowców, mimo że płace dla nich i dla kadry kierowniczej są relatywnie wyższe niż te dla niewykwalifikowanych pracowników. Średnia płaca dla niewykwalifikowanego pracownika w Południowej Afryce w 2002 roku wynosiła 240 USD/ mies., w Polsce 250 USD/ mies., w Brazylii ok. 167 USD/ mies. Średnia płaca dla menedżera w Południowej Afryce wynosiła 1850 USD/ mies. – ponad dwa razy więcej niż w Polsce (740 USD/ mies.) i ponad trzy razy więcej niż w Brazylii.

Przepisy prawa pracy są w Południowej Afryce bardziej surowe niż w większości porównywanych krajów, zarówno jeśli chodzi o zatrudnianie, jak i zwalnianie pracowników. Mimo niskiej inflacji i dodatniego wzrostu, drugą największą przeszkodą dla działalności firm wymienianą przez 33% południowo-afrykańskich przedsiębiorstw, była niestabilność makroekonomiczna spowodowana przede wszystkim wahaniami kursu walutowego Randa.

Wzrost przestępczości w Południowej Afryce budzi poważne zaniepokojenie biznesu. Bezpośrednie straty spowodowane przestępczością i kosztami zabezpieczenia oraz ochrony przedsiębiorstw wynosiły ok. 1,1% wielkości sprzedaży. W innych krajach, jak Chiny, Polska, Brazylia, a nawet Rosja, koszty te były niższe niż 1%. Największe straty ponoszą firmy hurtowe i handlu detalicznego oraz działające w przemyśle konstrukcyjnym.

Dostępność środków finansowych i koszt finansowania działalności produkcyjnej nie stanowi większego problemu, tylko 20 % badanych firm stwierdza, iż ma z tym problem. Mimo, że realne odsetki bankowe były niższe niż w innych porównywanych krajach, firmy finansowały mniej inwestycji poprzez banki niż w Chinach, Kenii, Senegal i Polsce, więcej z zaoszczędzonych środków, wyrażając małe zainteresowanie kredytem. Międzynarodowy Fundusz Walutowy IMF określa epidemię HIV/AIDS jako jeden z dwóch głównych potencjalnych zagrożeń dla przyszłego rozwoju Południowej Afryki. Wzrost zachorowań bezpośrednio wpływa na absencję pracowników, w dłuższym okresie czasu aż 45 % firm obawia się wpływu epidemii na rentowność i rozmiary rynku pracy.

Wśród innych czynników mających wpływ na wzrost inwestycji wymienia się, regulacje prawne, system podatkowy, system sądownictwa gospodarczego. Większość firm uważa, że sądy przestrzegają praw własności i sprawy sądowe załatwiane są relatywnie szybko, energia jest dostępna a jej koszty są niskie jak na międzynarodowe standardy, podatki są stosunkowo niskie, uciążliwość regulacji prawnych jest niższa niż w większości krajów Afryki, porównywalna do średnio-zamożnych krajów świata. Pomimo ogólnie sprzyjającego klimatu dla inwestycji niektóre czynniki są zdecydowanie niesprzyjające. Do szczególnie negatywnych należy dość rozpowszechniona korupcja, istotny, zwłaszcza dla eksporterów niestabilny kurs walutowy, wysokie koszty pracy - w szczególności w odniesieniu do pracowników wykwalifikowanych i kadry kierowniczej, przepisy prawa pracy, które ograniczają zatrudnienie oraz wysokie ogólne obciążenia wynikające z poziomu przestępczości.

Wg ogólnej oceny Citizen Surveys, w ostatnich latach klimat dla inwestycji uległ poprawie, na co wpływ miało m.in. utrzymywanie stóp procentowych na niskim poziomie, spadek wskaźnika inflacji, obniżenie podatków dla firm .

3. Przekształcenia strukturalne i system własności

3.1 Formy własności gruntów

Wyjawszy pewne bardzo szczególne sytuacje, własność wszelkich gruntów w RPA opiera się na zasadzie własności bez żadnych ograniczeń. Wszelkie umowy i dokumenty dotyczące własności nieruchomości muszą być rejestrowane w rejestrze ewidencji gruntów (Registrar of Deeds). Istnieje dziesięć rejestrów, z których każdy rozciąga jurysdykcję nad konkretnym obszarem.

Więcej informacji na temat zasad rejestracji można uzyskać na stronie internetowej <http://land.pwv.gov.za> oraz w samym biurze :

Poyton Building
Cnr Church and Bosman Streets
PRETORIA
0002
Telefon: (012) 338-7227
Fax: (012) 328-3347
e-mail: SLefafa@dla.gov.za

3.2 Patenty, znaki towarowe, wzory użytkowe i prawa autorskie

Prawo patentowe odpowiada standardom światowym. Bliższe informacje można uzyskać pod adresem:

Departament Handlu i Przemysłu

Biuro Rejestrowe: Patenty, Znaki Towarowe, Wzory Użytkowe i Prawa Autorskie

Department of Trade and Industry

Office of the Registrar; Patents, Trade Marks, Designs and Copyright

Private Bag X400, tel.: +27 0861 843384

Pretoria 0001

www.dti.gov.za

Instytucja ta zajmuje się administracją przepisów dotyczących kwestii patentowych, znaków towarowych, wzorów użytkowych i praw autorskich.

4. System finansowy

System finansowy RPA jest rozbudowany i ma duży potencjał. Giełda Papierów Wartościowych w Johannesburgu cieszy się doskonałą reputacją. Istnieją sprawne organizacje kontrolujące działalność prawniczą, medyczną, księgową i inne.

Dostępne są wszechstronne usługi bankowe, a przedsiębiorców obsługuje duża liczba banków komercyjnych i kupieckich, domów dyskontowych oraz kas budowlanych, oferujących cały szereg nowoczesnych instrumentów finansowych, Technologia banko-

wa jest bardzo zaawansowana - elektroniczny system bankowy Republiki Południowej Afryki jest wg opinii ekspertów, jednym z najbardziej zaawansowanych na świecie. W kraju istnieje swobodny dostęp do wszelkiego rodzaju towarów i usług, których ceny wypadają z reguły korzystnie w porównaniu z innymi krajami zachodnimi. Prawne mechanizmy kontroli banków, zakładów ubezpieczeniowych i publicznych spółek inwestycyjnych są surowe, zapewniając inwestorom wysoki poziom bezpieczeństwa w każdej z tych dziedzin.

4.1 Sektor usług finansowych

RPA posiada rozwinięty sektor usług finansowych, którego początki sięgają 1793 roku, kiedy to na Przylądku Dobrej Nadziei powstał pierwszy bank komercyjny. Środowisko bankowe jest zorganizowane ściśle na wzór brytyjski, a w RPA działa szereg dużych banków, posiadających rozbudowaną sieć oddziałów. Nie funkcjonuje system ubezpieczeń zabezpieczających depozytariuszy.

W ciągu najbliższych kilku lat regulacja południowoafrykańskich instytucji i rynków finansowych ulegnie zmianie. Rada Polityczna ds. Usług Finansowych i Regulacji Finansowej (The Policy Board for Financial Services and Regulation) rozpoczęła proces, dzięki któremu system finansowy RPA będzie uwzględniał najnowsze trendy międzynarodowe i który zapowiada bardziej całościowe i skonsolidowane podejście do problemu regulacji usług finansowych.

Giełda Papierów Wartościowych JSE RPA

JSE (ivwww.jse.co.za) powstała w roku 1887 i od tego czasu stała się dwunastą co wielkości giełdą na świecie. JSE jest głównym ośrodkiem zdobywania kapitału akcyjnego w RPA i odgrywa istotną rolę w gospodarce. Notowania giełdowe na Johannesburg Stock Exchange wykazują tendencje zwykłe, a zyski z akcji i obligacji nadal nie są opodatkowane.

Rynek Rozwoju Kapitałowego

Rynek Rozwoju Kapitałowego (Development Capital Market - DCM) został powołany do życia przez Komisję Giełdy w Johannesburgu (JSE) w 1984 roku. Jest to oddzielna sekcja JSE, na której spółka może być notowana po spełnieniu znacznie mniej uciążliwych warunków od tych, jakie są wymagane, aby mogła być notowana na rynku pierwotnym. Spółki są notowane w oddzielnej sekcji, należy jednak podkreślić, że nie jest to notowanie wtórne ani "śmietnisko" dla spółek, które nie zasługują na to, aby były notowane na rynku pierwotnym. DCM zapewnia mniejszym spółkom wszelkie korzyści wynikające z notowania na Giełdzie Papierów Wartościowych w Johannesburgu po znacznie niższym koszcie niż notowanie na rynku pierwotnym. Jedną z głównych korzyści jest zdolność do zdobycia kapitału wysokiego ryzyka, co z kolei promuje możliwości wzrostu i rozwoju gospodarczego w RPA.

Południowoafrykańska Giełda Transakcji Terminowych (SAFEX)

SAFEX jest instytucją, która zarządza rynkiem transakcji terminowych w RPA. Jej członkami są banki, maklerzy giełdowi, maklerzy transakcji terminowych i niektóre

inne instytucje. Wszyscy spośród około 87 członków muszą posiadać co najmniej jedno członkostwo giełdy, aby móc dokonywać na niej obrotów. Rynek obejmuje trzy kategorie klientów: firmy objęte giełdowym systemem rozliczeniowym (clearing members); firmy, które nie są objęte giełdowym systemem rozliczeniowym (non-clearing members) mogące zajmować się maklerstwem i które muszą rozliczać obroty poprzez firmy objęte systemem rozliczeniowym; oraz klientów którzy mogą dokonywać obrotów tylko przez firmy zajmujące się maklerstwem. W dniu 5 sierpnia 2001 roku Minister Finansów wyraził zgodę na przejęcie SAFEX przez JSE. Zgodnie z warunkami tego przejęcia, działalność SAFEX została włączona do JSE jako nowy dział instrumentów pochodnych.

Giełda Obligacji RPA (BESA)

BESA jest organem uprawnionym przez Rejestratora Rynków Finansowych, w ramach koncesji, do regulowania rynku papierów wartościowych o stałym oprocentowaniu. Członkami giełdy są banki, inwestorzy, ubezpieczyciele, inwestorzy, maklerzy giełdowi i niezależni pośrednicy. Operacje Giełdy Obligacji reguluje Ustawa o Kontroli Rynków Finansowych (Financial Markets Act).

4.2 Towarzystwa ubezpieczeniowe

W RPA działają na dużą skalę towarzystwa ubezpieczeniowe prowadzące ubezpieczenia zarówno krótko- jak i długoterminowe. Sektor ubezpieczeń jest kontrolowany przez Radę Usług Finansowych. Jest to organ regulacyjny nadzorczy, samo-finansowany przez instytucje finansowe, które reguluje i nadzoruje. Ubezpieczenia na życie są zdominowane przez towarzystwa południowoafrykańskie. Ubezpieczenia krótkoterminowe są prowadzone zarówno przez ubezpieczycieli zagranicznych jak i krajowych.

Wiele funduszy emerytalnych jest ubezpieczonych przez towarzystwa zajmujące się ubezpieczeniami na życie. Nie istnieje żaden państwowy fundusz emerytalny. Towarzystwa ubezpieczeniowe odgrywają w RPA niezmiennie istotną rolę w dziedzinie inwestycji.

5. System podatkowy w RPA

System podatkowy w RPA jest wzorowany na systemie brytyjskim ale zawiera też nowe elementy:

- Z pewnymi wyjątkami, podstawa podatku dochodowego została rozszerzona na wszystkie dochody rezydentów RPA, Zapłacone podatki zagraniczne mogą być traktowane jako kwoty skredytowane w stosunku do zobowiązania podatkowego, jakiego podatnik podlega w RPA.
- Postanowienie działu 90 Ustawy o Podatku Dochodowym zostało rozszerzone w sposób przypisujący wszystkie dochody kontrolowanych podmiotów zagranicznych rezydentom posiadającym udział w tych podmiotach.
- W pewnych przypadkach zyski związane z działalnością przedsiębiorstw kontrolowanego podmiotu założonych na stałe w wyznaczonych krajach nie są

ujęte w dochodach rezydenta RPA. Lista wyznaczonych krajów jest ograniczona do krajów, z którymi RPA posiada umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania i w których podstawa i wysokość opodatkowania są podobne jak w RPA.

- Rezydenci zagraniczni podlegają opodatkowaniu tylko z tytułu dochodów uzyskiwanych ze źródeł znajdujących się w RPA.

5.1 Rodzaje podatków

Dochody publiczne w RPA pochodzą obecnie z następujących podatków;

- Podatek dochodowy: Przepisy dotyczące tego podatku są ujęte w Ustawie o Podatku Dochodowym (Income Tax Act) Nr 58 z 1962 roku.
- Podatki pośrednie: Przepisy dotyczące tych podatków są ujęte w Ustawie o Podatku od Wartości Dodanej {Value-Added Tax} Nr 89 z 1991 roku oraz w Ustawie o Cłach i Akcyzie (Customs and Excise Act) Nr 91 z 1964 roku,
- Inne podatki: Przepisy dotyczące tych podatków są ujęte w Ustawie o Podatku Spadkowym {Estate Duty Act} Nr 45 z 1955 roku Ustawie o Oplatach Skarbowych {Stamp Duties Act} Nr 77 z 1968 roku, Ustawie o Podatku od Transferów {Transfer Duty Act} Nr 40 z 1949 roku oraz Ustawie o Podnoszeniu Kwalifikacji {Skills Development Act} Nr 9 z 1999 roku.

Ustawa o Podatku Dochodowym, Ustawa o Podatku od Wartości Dodanej, Ustawa o Cłach i Podatku Akcyzowym, Ustawa o Podatku Spadkowym, Ustawa o Oplatach Skarbowych, Ustawa o Podatkach od Transferów oraz Ustawa o Podnoszeniu Kwalifikacji są realizowane przez Komisarza ds. Służb Skarbowych RPA, którego urząd mieści się w Pretorii. Wyznacza on Poborców Skarbowych, którzy zajmują się pobieraniem należnych podatków.

Obecnie w RPA nie pobiera się podatku komunalnego od dochodów. Właściciele nieruchomości płacą podatek według stawek wyliczonych w oparciu o podlegającą opodatkowaniu wartość ich nieruchomości.

Ponadto, na większości obszarów pobierany jest również podatek przeznaczony na finansowanie trzeciego, regionalnego szczebla służb, samorządów i urzędów państwowych. Podatek ten składa się z podatku liczonego od wynagrodzeń płaconych przez przedsiębiorstwo oraz podatku liczonego od obrotów, Podatki te są dla celów podatku dochodowego traktowane jako wydatki odliczane od podatku. Stawki podatkowe zmieniają się w zależności od lokalizacji przedsiębiorstwa i wynoszą mniej niż jeden procent.

5.2 Podatek dochodowy

Podatek dochodowy jest najważniejszym elementem systemu podatkowego.

5.2.1 Podstawy systemu podatku dochodowego RPA

- Obecnie podatek dochodowy jest nakładany tylko przez rząd centralny.
- Dochód podlegający opodatkowaniu w odniesieniu do rezydenta RPA jest to dochód nie mający charakteru kapitałowego, otrzymany przez tego rezydenta

albo mu należny, pomniejszony o wszelkie dochody zwolnione z opodatkowania oraz o wszelkie wydatki stanowiące koszt uzyskania dochodu faktycznie poniesione przy wypracowaniu tego dochodu.

- Dochód podlegający opodatkowaniu w odniesieniu do osoby innej niż rezydent jest to dochód brutto nie mający charakteru kapitałowego, otrzymany przez tę osobę lub należny jej, ze źródła znajdującego się w RPA, lub co do którego uważa się, że ma miejsce w RPA, pomniejszony o wszelkie dochody zwolnione z opodatkowania oraz o wszelkie wydatki stanowiące koszt uzyskania dochodu faktycznie poniesione przy jego wypracowaniu tego dochodu.

- W pewnych przypadkach dochód pochodzący ze źródła znajdującego się poza RPA uważa się za uzyskany ze źródła południowoafrykańskiego.

- Dywidendy od akcji południowoafrykańskich posiadanych przez rezydentów RPA, osoby fizyczne i spółki zamknięte oraz akcji stanowiących własność powierniczą są zwolnione z podatku dochodowego.

- Spółka zamknięta jest podobna do spółki prywatnej zarejestrowanej w ramach Ustawy o Spółkach. Jest to prostsza forma organizacji podlegająca prostszym przepisom, stosowana głównie w przypadku drobnych przedsiębiorstw.

- Dywidendy zagraniczne otrzymane przez rezydenta RPA lub należne takiemu rezydentowi zaczęły podlegać opodatkowaniu od 2 lutego 2000 roku.

- Zyski kapitałowe podlegają opodatkowaniu podatkiem od zysków kapitałowych (CGT - Capital Gains Tax) obowiązującym od 1 października 2001 roku. W przypadku spółek, korporacji zamkniętych i innych spółek typu trust, 50% zysków kapitałowych podlega opodatkowaniu CGT według stawek zwykłych, W przypadku osób fizycznych i spółek specjalnych typu trust, 25% zysków kapitałowych podlega opodatkowaniu CGT według stawek zwykłych.

- Darowizny na cele dobroczynne dokonane przez podatnika nie podlegają odliczeniu przy ustalaniu dochodu podlegającego opodatkowaniu. Dozwolone są jednak ograniczone darowizny na rzecz organizacji użyteczności publicznej.

- Każda spółka jest oddzielnym podmiotem podlegającym opodatkowaniu. Nie istnieje żaden system ulg dla spółek w grupie.

- Istnieją różne tabele podatkowe dla osób fizycznych i osób innych niż fizyczne (np. własność powiernicza i majątek pozostawiony przez osobę zmarłą); spółki i korporacje zamknięte podlegają opodatkowaniu według jednej stawki.

- Rok podatkowy osoby fizycznej kończy się w ostatnim dniu lutego lub czerwca. Rok podatkowy spółek zazwyczaj pokrywa się z ich rokiem obrachunkowym. Rok podatkowy dla własności powierniczej kończy się w ostatnim dniu lutego. Ten rok podatkowy jest znany pod nazwą roku podlegającego wycenie podatkowej.

- Ustalona strata poniesiona w jakimkolwiek roku podatkowym może być skompensowana dochodem podlegającym opodatkowaniu wypracowanym w następnych latach. Nie ma żadnych ograniczeń dotyczących czasu, w którym można rozliczyć straty. W przypadku strat wygenerowanych przez spółki na działalności handlowej, strata ulega zmniejszeniu, jeżeli w działalności spółki nastąpiła całoroczna przerwa.

- Podatek zapłacony w danym roku podatkowym nie podlega zwrotowi z

powodu strat poniesionych w następnym roku podatkowym, tzn. nie można rozliczać strat wstecz.

- Własność powiernicza podlega opodatkowaniu z tytułu dochodu, jakie ona przynosi, chyba że Ustawa Podatkowa zmieni tę zasadę, uznając, że obowiązkowi podatkowemu z tego tytułu podlega kto inny (np. darczyńca lub beneficjent).
- Własność powiernicza podlega opodatkowaniu z tytułu dochodu, jakie ona zatrzymuje. Beneficjenci podlegają opodatkowaniu z tytułu dochodu przekazanego im z mienia powierzonego. Odliczenia i kwoty wolne od podatku dotyczące dochodu przypadającego beneficjentowi przysługują beneficjentowi. Są one jednak ograniczone do dochodu zarobionego z mienia powierzonego. Odliczenia i kwoty zwolnione w kwocie przekraczającej w danym roku wysokość dochodu beneficjentów tytułu własności powierniczej mogą zostać odliczone w danym roku. Odliczenia i kwoty zwolnione z podatku, w kwocie przekraczającej dochód uzyskany z własności powierniczej w danym roku podlegają odliczeniu od dochodu beneficjenta w roku następnym, z tymi samymi ograniczeniami.
- Począwszy od 1 marca 2002 roku, gdy dochód przypadnie beneficjentowi na skutek decyzji podjętej według uznania powiernika, beneficjent nie może korzystać z żadnych odliczeń ani kwot zwolnionych z podatku.
- Ponadto, począwszy od 1 marca 2001 roku, gdy rezydent nabywa prawo do kwoty stanowiącej kapitał powierzony przez osobę nie będącą rezydentem i kapitał ten powstał z dochodu z własności powierzonej w ciągu ostatnich lat, w ciągu których rezydent miał ewentualne prawo do tego dochodu, a dochód ten nie podlegał opodatkowaniu w RPA, wówczas skumulowany dochód przypadających rezydentowi musi być wliczony do jego dochodu za rok, w którym nabył prawo do tego kapitału.

5.2.2 Zwykły podatek dochodowy

5.2.2.1 Podatnicy Stali

Podstawowy Podatek Dochodowy od Pracowników (SITE - Standard Income Tax on Employees)

- Podatek pracowników (SITE i/lub PAYE), których dochody pochodzą
- z wynagrodzenia za pracę lub podobnych płatności związanych z ich zatrudnieniem, jest potrącany przez ich pracodawców.
- Pobierane w ten sposób kwoty podatku są przydzielone do konkretnego roku podatkowego.
- SITE jest podatkiem ostatecznym.
- SITE nie podlega zwrotowi.
- Osoba płacąca tylko podatek SITE nie musi składać zeznań podatkowych.

5.2.2.2 Płatnicy podatku tymczasowego

Wszyscy pozostali podatnicy są zaklasyfikowani jako płatnicy podatku tymczasowego i są nimi:

- wszystkie spółki,
- osoby, których dochody pochodzą z prowadzenia przedsiębiorstwa, handlu

lub wykonywania zawodu, tzn. nie ze stałego wynagrodzenia,

- osoby, które uzyskują dochód przekraczający 2 000 randów ze źródeł innych niż wynagrodzenie,
- dyrektorzy spółek prywatnych, jeżeli normalnie zamieszkują na stałe w RPA lub jeżeli spółki te są zarządzane i kontrolowane w RPA, albo posiadają siedzibę zarejestrowaną w RPA,
- członkowie korporacji zamkniętych, którzy normalnie zamieszkują na stałe w RPA,
- osoby powiadomione przez komisarza o tym, że będą płatnikami podatku tymczasowego.

Szacunki dotyczące dochodów podlegających opodatkowaniu

- Płatnicy podatku tymczasowego powinni dokonywać szacunku swoich dochodów za dany rok podatkowy. Szacunki te podlegają pewnym ograniczeniom przedstawionym w dalszej części. Płatnicy podatku przejściowego powinni wpłacać podatek w ciągu roku w oparciu o ten szacunek, w zasadzie dwa razy w roku.

Zapłata podatku tymczasowego

- Płatnik podatku przejściowego przy wpłacaniu podatku przejściowego jest zobowiązany złożyć u Poborcy Skarbowego (Receiver of Income) właściwie wypełniony formularz IPR6.
- Wpłat dokonuje się w dwóch ratach w oparciu o szacunek podatnika dotyczący jego dochodów podlegających opodatkowaniu.

5.2.3 Zeznania podatkowe - osoby fizyczne

- Podatnicy, których dochód podlegający opodatkowaniu nie przekracza kwoty ustalonej przez komisarza i którzy płacą tylko podatek SITE, są zwolnieni z obowiązku składania zeznań podatkowych (Formularz IT I 2 lub IT I 2s).
- Wszyscy pozostali podatnicy muszą co roku wypełniać i składać u Poborcy Skarbowego zeznania podatkowe.

5.2.4 Wyliczenia podatku

- Po ustaleniu wysokości dochodu podlegającego opodatkowaniu za dany rok podatkowy Poborca Skarbowy wystawia zawiadomienie o wysokości należnego podatku.
- Wszelkie niedobory wynikające z różnicy pomiędzy kwotą wyliczonego podatku i kwotą zapłaconego podatku przejściowego i/lub PAYE należy uregulować przez upływem drugiego terminu podanego w wyliczeniu podatku.
- Jeżeli wyliczenie podatku jest nieprawidłowe, należy zgłosić stosowne zastrzeżenie w ciągu 30 dni od daty wymagalności podanej w wyliczeniu.
- Niniejsze zasady odnoszą się zarówno do osób fizycznych jak i spółek.

Przez rezydenta rozumie się:

“(a) osobę fizyczną, która - zamieszkuje na stałe w Republice; lub w jakimkolwiek czasie w ciągu roku podatkowego nie przebywała na stałe w Republice, jeżeli osoba ta fizycznie nie przebywała w Republice:

- przez okres powyżej 91 dni łącznie w ciągu danego roku podatkowego oraz przez okres lub okresy powyżej 91 dni łącznie w ciągu każdego z trzech lat podatkowych poprzedzających dany rok podatkowy;

- przez okres lub okresy powyżej 549 dni łącznie w ciągu tych poprzednich lat podatkowych;

(b) każdą osobę (poza osobami fizycznymi), która jest zarejestrowana, założona lub powstała w Republice lub miejscem sprawowania zarządu nad którą jest Republika (ale z wyłączeniem central spółek międzynarodowych)”.

W RPA działa cały system odliczeń i odpisów.

5.2.5 Transakcje dewizowe

Ogólnie rzecz biorąc zyski lub straty dewizowe bez względu na to, czy zostały zrealizowane czy nie, oraz bez względu na to, czy chodzi o kapitał czy przychód, podlegają opodatkowaniu lub odliczeniu w roku, w którym zostały uzyskane lub poniesione. Wyjątek stanowią różnice kursowe dotyczące pożyczek o charakterze kapitałowym, otrzymane od osoby powiązanej, nie będącej rezydentem W takim przypadku opodatkowanie różnic kursowych dotyczących pożyczki zostaje włączone do wspólnego funduszu (“pooled”), zaś odliczenie dla celów podatkowych zostaje rozłożone na okres 10 lat.

Obywatele RPA nie mają możliwości wymiany miejscowej waluty na dewizy, z wyjątkiem udokumentowanych przypadków podróży zagranicznej, alimentów na rzecz osób zamieszkujących za granicą itp. Wynikają z tego pewne ograniczenia dewizowe. Cudzoziemiec przebywający w RPA czasowo może wymienić i wywieźć z tego kraju jedynie taką sumę dewiz, która nie przekracza kwoty zadeklarowanej przy wjeździe oraz wartości wymiennej legalnie uzyskanych zarobków. W innym przypadku banki odmawiają wymiany randów na dewizy, a służby celne mają prawo nie dopuścić do wywieżenia dewiz.

5.2.6 Wycena transferów

Gdy rezydent RPA zawiera umowę, w ramach której następuje dostawa lub zakup towarów albo usług od podmiotu powiązanego nie będącego rezydentem, komisarz może przy ustalaniu podlegającego opodatkowaniu dochodu albo nabywcy albo dostawcy skorygować świadczenie związane z transakcją, aby odpowiadało ono cenie towarów lub usług “na dystans”, (tj. rzeczywistej wartości rynkowej tych towarów lub usług).

Zasada ta ma również zastosowanie do transakcji zawartych pomiędzy:

- dwoma podmiotami nie będącymi rezydentami, gdy towary lub usługi są dostarczane przez przedsiębiorstwo któregoś z tych podmiotów nie będących rezydentami, zarejestrowane w RPA jako przedsiębiorstwo południowoafrykańskie, albo do tego przedsiębiorstwa,
- dwoma rezydentami, jeżeli towary lub usługi są dostarczane przez przedsię-

biorstwo któregoś z tych prezydentów zarejestrowane w RPA jako przedsiębiorstwo południowoafrykańskie, albo do tego przedsiębiorstwa lub

- rezydentem i podmiotem nie będącym rezydentem, jeżeli żaden z nich nie podlega obowiązkowi podatkowemu w RPA w związku z zastosowaniem przepisów umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, której RPA jest stroną.

Każda kwota, która została skorygowana bądź odrzucona zgodnie z powyższymi postanowieniami, jest uważana za dywidendę, od której należy jest podatek wtórny płacony przez spółkę.

5.2.7 Dochód ze źródeł zagranicznych

Dochód zarobiony przez spółkę RPA jako oddział podlegający jurysdykcji zagranicznej nie podlega opodatkowaniu w RPA, pod warunkiem, że oddział ten mieści się w wyznaczonym kraju i podlega opodatkowaniu według ustawowej stawki wynoszącej co najmniej 27%.

W innym przypadku, dochód zagraniczny podlega opodatkowaniu w RPA, ale tylko w roku podatkowym, w którym ten dochód może być przekazany do RPA w związku z ograniczeniami dewizowymi i innymi wynikającymi z przepisów prawa tej jurysdykcji zagranicznej.

5.2.8 Rezydenci tymczasowi

- Z punktu widzenia zasady dotyczącej źródła pochodzenia dochodu wszystkie wynagrodzenia osób nie będących rezydentami RPA (łącznie ze świadczeniami pracowniczymi) z tytułu pracy wykonywanej w RPA podlegają opodatkowaniu w RPA.
- Źródłem takiego dochodu jest zwykle miejsce, w którym ta praca jest wykonywana.
- Wynagrodzenie pochodzące ze źródła znajdującego się w RPA podlega opodatkowaniu w RPA, bez względu na miejsce zamieszkania pracownika lub wypłaty wynagrodzenia.
- W związku z podpisaniem kilku umów o unikaniu podwójnego opodatkowania z innymi krajami, w pewnych sytuacjach pracownicy mogą być zwolnieni z obowiązku płacenia podatku w RPA.
- W wielu przypadkach, jednym z warunków takiego zwolnienia jest to, aby pracownicy przebywali w RPA przez okres nie krótszy niż 183 dni w każdym roku podatkowym (od 1 marca do ostatniego dnia lutego).
- Istnieją jednak inne przepisy, zgodnie z którymi ich wynagrodzenie podlega opodatkowaniu.
- Wynagrodzenie za pracę wykonywaną poza RPA i honoraria wypłacane na przykład za pozostawanie do dyspozycji pracodawcy zagranicznego zazwyczaj nie są w RPA opodatkowane.
- Pracownikom, którzy przebywają w RPA tymczasowo będą normalnie potrącane podatki SITE i PAYE.
- Dyrektorzy spółek i kierownicy wyższych szczebli, którzy są rezydentami tymczasowymi, zostają zazwyczaj zarejestrowani jako płatnicy podatku tymczasowego. Mają oni wówczas obowiązek dokonywania wpłat tymczasowych, aby wywiązać się z zobowiązania podatkowego.

5.2.9 Dochód z inwestycji kontrolowanych podmiotów zagranicznych oraz dochód z inwestycji pochodzący z darowizn, rozliczeń i innych dyspozycji

Dochód należny kontrolowanemu podmiotowi zagranicznemu (CFE - controlled foreign entity), w takim stopniu, w jakim wynika on z praw udziałowych rezydenta RPA w CFE, powinien być ujęty w dochodzie rezydenta RPA.

Przez CFE rozumie się podmiot zagraniczny, w którym rezydenci RPA indywidualnie lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio:

- posiadają więcej niż 50% praw udziałowych lub
- mają prawo do więcej niż 50% głosów zapewniających kontrolę nad tym podmiotem.

Pojęcie "podmiot zagraniczny" oznacza każdą osobę (poza osobą fizyczną lub własnością powierniczą), która nie jest rezydentem, albo która jest rezydentem ale w związku z zastosowaniem umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartą przez RPA jest traktowana jako osoba nie będąca rezydentem.

Postanowienie to ma charakter środka zapobiegającego wątpliwościom i ma na celu uniemożliwienie rezydentom dokonującym inwestycji poprzez podmioty zagraniczne odroczenia dochodu podlegającego opodatkowaniu lub uniknięcia podatku przez kumulowanie lub kapitalizowanie dochodu w podmiocie zagranicznym.

5.2.10 Dywidendy zagraniczne

Wszystkie dywidendy ze spółek zarejestrowanych za granicą stanowią część dochodu rezydenta RPA, jeżeli zostały one otrzymane lub stały się należne w dniu 23 lutego 2000 roku lub po tym terminie, albo jeżeli dywidendy te stały się należne przed 23 lutego 2000 roku, ale rezydent RPA otrzymał je dopiero w tym dniu lub później. Postanowienia te nie mają jednak zastosowania do dywidend, których wypłata została ogłoszona przez:

- spółkę notowaną na giełdzie przed 23 lutego 2000 roku oraz
- spółkę nie notowaną na giełdzie przed 23 lutego 2000 roku, jeżeli dyrektor naczelny tej spółki i jej audytor zewnętrzny (lub inna odpowiednia osoba) oświadczył pod przysięgą lub złożył zapewnienie, że dywidenda została rzeczywiście ogłoszona do wypłaty przez spółkę przed 23 lutego 2000 roku.

Jeżeli udziałowiec posiada co najmniej 10% ("Udziałów kwalifikujących") w spółce zagranicznej w wyznaczonym kraju, pewne dywidendy ogłoszone do wypłaty z zysków, które zostały opodatkowane na zasadach zbliżonych do zasad obowiązujących w systemie podatkowym RPA, według stawki wynoszącej co najmniej 27%, są zwolnione z podatku od dywidend zagranicznych. Lista wyznaczonych krajów została opublikowana w gazecie rządowej.

Rezydenci RPA mający obowiązek zapłacenia podatku od dywidend zagranicznych mogą również zaliczyć podatek zagraniczny od dywidend na poczet ich zobowiązania podatkowego w RPA z tytułu podatku dochodowego, ale tylko do wysokości tego zobowiązania.

Spółki miejscowe nie mogą występować o zaliczenie zagranicznych dywidend podlegających opodatkowaniu przy obliczaniu ich zobowiązania z tytułu należnego podatku wtórnego od spółek (STC).

5.2.1.1 Podatek od zysków kapitałowych

Przepisy dotyczące podatku od zysków kapitałowych (CGT - capital gains tax) zostały włączone do Ustawy o Podatku Dochodowym i weszły w życie w dniu 1 października 2001 roku. Oznacza to, że wszystkie zyski kapitałowe powstałe po 1 października mogą podlegać opodatkowaniu podatkiem CGT.

CGT nie jest oddzielnym podatkiem. Zyski kapitałowe podlegające opodatkowaniu zostają natomiast dodane do "dochodu podlegającego opodatkowaniu" podatnika (tj. kwoty, która - przed odliczeniami - podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym. Wyliczone straty kapitałowe nie mogą jednak zmniejszyć "dochodu podlegającego opodatkowaniu", mogą natomiast zostać przeniesione w celu zmniejszenia przyszłych zysków kapitałowych, co zmniejszy rzeczywistą wielkość zysków kapitałowych, jakie powinny być dodane do "dochodu podlegającego opodatkowaniu" w następnych latach.

Zwolnienia od opodatkowania

Pewne zyski i straty kapitałowe są zwolnione od opodatkowania. Są to głównie:

- Główna rezydencja: Pierwszy milion randów zysku lub straty kapitałowej ze zbycia głównej rezydencji osoby fizycznej jest zwolniony od opodatkowania,
- Mienie do użytku osobistego: Mienie osoby fizycznej używane głównie do innych celów aniżeli prowadzenie handlu,
- Świadczenia emerytalne: Świadczenia wypłacane ryczałtem z funduszu emerytalnego RPA lub podobnego funduszu zagranicznego, funduszu zapomogowego lub rentowego,
- Ubezpieczenia długoterminowe: Kwoty zapłacone w odniesieniu do określonych polis ubezpieczeniowych. Majątek drobnych przedsiębiorstw: "Drobne przedsiębiorstwo" jest to przedsiębiorstwo, w którym wartość rynkowa wszystkich jego aktywów na dzień zbycia składnika majątku lub udziału w przedsiębiorstwie nie przekracza 5 milionów randów,
- Odszkodowanie otrzymane przez osobę fizyczną lub na rzecz własności powierniczej z powodu obrażenia ciała, choroby lub znieśławienia,
- Hazard, gry i konkursy: Dotyczy tylko osób fizycznych,
- Niemajątkowe inwestycyjne fundusze powiernicze: zyski i straty inwestycyjnego funduszu powierniczego- posiadacz jednostki funduszu jest zobowiązany zapłacić podatek CGT w momencie zbycia jednostek funduszu powierniczego.

5.3 Aktualne stawki podatkowe

Stawki podatkowe ulegają zmianom, zazwyczaj co roku; zmiany te są ogłasza Minister Finansów w swoim przemówieniu budżetowym.

5.3.1 Podatki pośrednie

5.3.1.1 Podatek od wartości dodanej (VAT)

VAT jest podatkiem pośrednim, nakładanym na krajową konsumpcję towarów i usług

oraz na towary i niektóre usługi importowane do RPA. Podatek jest płacony głównie przez końcowego konsumenta lub nabywcę w RPA. Jest on pobierany według dwóch stawek, a mianowicie stawki normalnej (obecnie 15%) i stawki zerowej (0%). Stawka zerowa jest stosowana głównie do dostaw towarów lub usług eksportowanych z RPA. Również niektórzy farmerzy kwalifikują się, aby do realizowanych dla nich dostaw była stosowana stawka zerowa. Do stawki zerowej kwalifikują się także niektóre artykuły żywnościowe. Dostawy ze stawką zerową i dostawy ze stawką normalną są zwane dostawami podlegającymi opodatkowaniu. Inne dostawy są zwane dostawami zwolnionymi.

Tylko bardzo nieliczne transakcje handlowe realizowane w RPA nie podlegają opodatkowaniu podatkiem VAT. Podatek jest pobierany przez przedsiębiorstwa zarejestrowane w Służbie Skarbowej RPA jako sprzedawcy (vendors) od wszystkich dostaw podlegających opodatkowaniu w łańcuchu produkcji i dystrybucji. Sprzedaż lub dostawy realizowane przez podmioty nie będące sprzedawcami nie podlegają opodatkowaniu podatkiem VAT. W ramach systemu podatku VAT sprzedawcy płacą zwykle i otrzymują VAT od kosztów (podatek wejściowy) oraz pobierają VAT od wykonanych dostaw (podatek wyjściowy). Mechanizm ten zapewnia więc, że opodatkowana zostaje tylko tzw. „wartość dodana”. Ponieważ podatnik sam dokonuje wyliczenia podatku VAT, pobrany podatek wyjściowy może zostać zmniejszony o zapłacony podatek wejściowy. Następnie kwota netto podlega zapłacie na rzecz Służby Skarbowej RPA, albo zostaje przez nią zwrócone. Zeznania podatkowe należy składać regularnie w ustalonych okresach (okresach podatkowych).

Podatkiem VAT są obłożone trzy główne kategorie transakcji:

- podlegające opodatkowaniu dostawy towarów i usług przez zarejestrowanych sprzedawców,
- towary i niektóre usługi importowane do RPA oraz
- opłaty akcyzowe od lokalnie wytwarzanych towarów, które są sprzedawane po cenach nie zawierających tych opłat.

Dostawy realizowane przez sprzedawców są z reguły opodatkowane, chyba że są one zwolnione. Dostawy realizowane przez inne podmioty niż sprzedawcy i dostawy zwolnione nie są dostawami podlegającymi opodatkowaniu. Ustalenie, która dostawa podlega opodatkowaniu, a która nie, jest ułatwione, gdyż liczba dostaw nie podlegających opodatkowaniu jest ograniczona. Niezależnie od określonych dostaw zwolnionych, definicja pojęcia „enterprise” (przedsięwzięcie, firma) również zwalnia pewne towary i usługi z podatku VAT, chodzi tu między innymi o działalność prowadzoną przez osobę fizyczną w charakterze hobby oraz świadczenie usług przez pracowników na rzecz pracodawcy, dla celów rejestracji VAT.

Następujące dostawy są zwolnione z podatku VAT:

- niektóre usługi finansowe - usługi finansowe obejmują między innymi dostarczenie długoterminowej polisy ubezpieczeniowej i przeniesienie prawa własności do niej, fundusz emerytalny, fundusz rentowy oraz fundusz pomocy medycznej, wymianę walut oraz emisję i przydział kapitału lub udziałów jednostkowych oraz przeniesienie prawa własności do nich oraz udzielenie kredytu,

- czynsze należne z tytułu najmu mieszkań;
- dostawy towarów realizowane przez stowarzyszenia nie dla zysku, które zostały im przekazane jako darowizna.

Przez domniemanie, VAT nie jest należny od składek na fundusz pomocy medycznej, fundusz emerytalny, zapłaconych odsetek oraz od opłat kolejowych i autobusowych.

Należy pamiętać, że jako płatnik podatku VAT rejestruje się "osoba" a nie firma. Dla celów podatku VAT pojęcie "osoba" obejmuje osoby fizyczne, grupy osób (zrzeszone lub nie, tzn. tworzące spółkę albo klub), wszelkie spółki, bez względu na to czy są rezydentami w RPA czy nie bądź korporacje zamknięte, fundusze powiernicze, władze lokalne, niektóre władze publiczne oraz majątek pozostawiony przez zmarłego lub majątek upadłego dłużnika.

Dalej, jeżeli przykładowo spółka prowadzi handel poprzez filie lub oddziały, a ich łączny całkowity obrót w zakresie dostaw podlegających opodatkowaniu przekracza próg 300 000 randów, wymagana jest tylko jedna rejestracja. W tej sytuacji pomija się transakcje między filiami lub oddziałami. Jeżeli jednak takie filie lub oddziały można wyraźnie zidentyfikować po ich odmiennej działalności handlowej lub lokalizacji, przewiduje się zarejestrowanie tych filii lub oddziałów, pod warunkiem, że zachowają one odrębne systemy księgowości. W takiej sytuacji, transakcje między filiami i oddziałami podlegają opodatkowaniu. Nie przewiduje się rejestracji grup.

5.4 Cła i opłata akcyzowa

Sprawy dotyczące cel reguluje w RPA Ustawa o Cłach i Akcyzie (Ustawa 9 z 1964 roku). Części Ustawy, przywoływane jako załączniki obejmują następujące pozycje:

- Opłaty celne zwyczajne - opłaty celne są nakładane na towary pochodzące z importu według stawek ad valorem (od wartości) lub specyficznych (od określonych jednostek miary),
 - Opłaty celne dodatkowe - dodatkowe opłaty celne specyficzne lub ad valorem są pobierane od niektórych towarów Importowanych i wytwarzanych lokalnie,
 - Opłaty akcyzowe i podatek paliwowy - opłaty akcyzowe są pobierane od lokalnie wytwarzanego tytoniu, wina i piwa, natomiast podatek paliwowy jest nakładany na benzynę, olej napędowy i inne paliwa węglowodorowe,
 - Cła antydumpingowe - niektóre towary pochodzące z określonych krajów są obłożone cłami antydumpingowymi,
 - Zniżki dla przedsiębiorstw produkcyjnych dotyczące opłat celnych - zwyczajne opłaty celne mogą w niektórych sytuacjach być obniżone, jeżeli towar podlegający ocenie służy do produkcji innych towarów,
 - Specjalne cła zwrotne i zwroty opłat celnych - w określonych przypadkach, np. eksport oclonych uprzednio towarów, przewiduje się da zwrotne i zwroty opłat celnych,
 - Zniżki i zwroty dotyczące opłat akcyzowych - dla niektórych towarów stosowanych w określonych branżach przewiduje się obniżki opłaty akcyzowej oraz zwrot opłaty akcyzowej,

- Ogólne - importerzy podlegający Opłatom Celnym i Akcyzie muszą się zarejestrować w Departamencie Cel i Akcyzy. Kontrola importu niektórych wyrobów jest sprawowana poprzez pozwolenia przywozu wydawane przez Departament Handlu i Przemysłu.

5.4.1 Obszary celne

RPA należy wraz z Botswaną, Lesotho, Swazilandem i Namibią do jednego z najstarszych wspólnych obszarów celnych na świecie.

RPA podpisała preferencyjną umowę handlową z Unią Europejską oraz jest w trakcie finalizowania preferencyjnego protokołu handlowego z Południowoafrykańską Wspólnotą Rozwoju (Southern African Development Community).

Eksporterzy RPA mogą korzystać z preferencyjnych taryf celnych między innymi w takich krajach, jak Stany Zjednoczone, Japonia, Szwajcaria i Unia Europejska, w ramach ich Generalnego Systemu Preferencji (General System of Preferences - GSP).

Stany Zjednoczone oferują również preferencyjne taryfy celne niektórym krajom afrykańskim, w tym RPA, w ramach Ustawy AGOA (African Growth and Opportunities Act) uchwalonej w 2000 roku. RPA wprowadziła poprawkę do Ustawy o Cłach i Akcyzie, aby zapewnić wykorzystanie możliwości wynikającej z tej Ustawy.

6. Podstawy prawne i zasady dotyczące prowadzenia przedsiębiorstw

Działalność gospodarcza w Republice Południowej Afryki może być prowadzona przez osoby fizyczne, spółki cywilne, trusty, korporacje zamknięte, spółki południowoafrykańskie lub oddziały spółek zagranicznych ("spółki zewnętrzne").

Przy wyborze odpowiedniej formy działalności należy uwzględnić takie czynniki jak: okres prowadzenia działalności, rodzaj działalności, wymogi kapitałowe, wymogi związane z podatkiem dochodowym, wymogi rachunkowe czy liczbę wspólników lub akcjonariuszy.

Najczęstszą formą prowadzenia działalności gospodarczej w RPA jest osobowa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, tzw. private company. Nie istnieje minimalna wymagana kwota kapitału zakładowego dla spółek.

Działalność w formie spółki południowoafrykańskiej nie niesie ze sobą żadnych większych zalet ani wad w porównaniu z prowadzeniem działalności jako oddziału firmy zagranicznej, i obie formy działalności podlegają przepisom prawa o spółkach.

W zależności od kraju, w którym zarejestrowana jest spółka macierzysta, dla oddziałów firm zagranicznych mogą istnieć pewne korzyści podatkowe, ale zarazem istnieją dla nich również pewne utrudnienia, jak np. przepisy o ujawnianiu danych. Sprawozdania finansowe spółki macierzystej oraz jej oddziału winny być składane u kierownika Rejestru Spółek (Registrar of Companies), choć w pewnych okolicznościach można ubiegać się o zwolnienie z tego obowiązku.

Odpowiedzialność prawna oddziałów nie jest ograniczona. W przypadku jednostek zależnych odpowiedzialność spółki macierzystej ograniczona jest do kwoty przeznaczo-

nego kapitału wraz z wszelkimi gwarancjami udzielonymi w imieniu jednostki zależnej. W większości przypadków otworzenie danej formy działalności gospodarczej wiąże się z minimalną liczbą formalności. Pewne formy działalności, takie jak usługi bankowe czy ubezpieczeniowe, podlegają ścisłej kontroli.

Do prowadzenia pewnych działań niezbędne są koncesje, jednak z reguły można je otrzymać bez trudności.

Przedsiębiorstwa o spodziewanym rocznym obrocie przekraczającym 300 000 randów muszą się zarejestrować jako płatnicy podatku od towarów i usług (VAT). Rejestracja dla celów podatku dochodowego obowiązuje wszystkie osoby fizyczne i firmy. Nie ma obowiązku rejestrowania nazwy firmy, chyba że w celu zapewnienia ochrony prawnej nazwy.

W wybranych departamentach rządowych można uzyskać porady i regulacje w kwestii otwierania lub rozwijania działalności przemysłowej.

6.1 Spółki i korporacje zamknięte

6.1.1 Spółki: Prawo i zarządzanie

6.1.1.1 Przepisy prawno dotyczące spółek

Wszystkie spółki podlegają przepisom Ustawy o Spółkach z 1973 roku z późniejszymi zmianami (Companies Act), która trzyma się ściśle ustawodawstwa brytyjskiego dotyczącego spółek. Ustawa zezwala na tworzenie różnych rodzajów spółek:

- spółki posiadające kapitał zakładowy (akcyjny), zawierające w swojej strukturze stosowne organa (professional bodies), przy czym ostatni człon nazwy spółki stanowi wyraz “incorporated” - spółki te muszą przewidywać nieograniczoną odpowiedzialność swoich dyrektorów zgodnie z postanowieniami ustępu 53(b) Ustawy o Spółkach - spółka tego rodzaju może zostać utworzona tylko za zezwoleniem stosownego organu,
- spółki nie posiadające kapitału zakładowego, a odpowiedzialność ich członków jest ograniczona statutem - statut spółki może przewidywać nieograniczoną odpowiedzialność jej dyrektorów.

6.1.1.2 Spółki publiczne i prywatne

Spółki posiadające kapitał zakładowy są albo “prywatnymi” spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością albo “publicznymi”.

- Spółka “prywatna” (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością) jest to spółka, która na mocy swojego statutu: ogranicza prawo do przenoszenia swoich udziałów oraz zakazuje publicznego oferowania swoich akcji i papierów dłużnych;
- Spółka “publiczna” (spółka akcyjna) jest to zazwyczaj spółka, której kapitał zostaje utworzony ze źródeł publicznych i dlatego nie występują tutaj ograniczenia, jakie mają miejsce w przypadku spółki prywatnej.

6.1.1.3 Udziałowcy/akcjonariusze

- Spółka prywatna musi posiadać co najmniej jednego udziałowca i nie więcej niż pięćdziesięciu udziałowców, z wyłączeniem osób, które są zatrudnione w

spółce oraz byłych pracowników spółki, którzy w momencie zakończenia pracy w spółce byli jej członkami.

- Minimalna liczba akcjonariuszy spółki publicznej wynosi siedem, chyba że należy ona w całości do jednej osoby, natomiast maksymalna liczba jest nieograniczona.
- Nie jest konieczne posiadanie udziałów lub akcji przez rezydenta RPA.

6.1.1.4 Kapitał zakładowy/akcyjny

- Akcje posiadające wartość nominalną w dowolnej wysokości lub akcje nie posiadające wartości nominalnej.
- Dozwolone są różne klasy akcji z różnymi prawami, tj. akcje uprzywilejowane i umarzalne akcje uprzywilejowane.
- Nie jest określony minimalny kapitał akcyjny, na który akcjonariusze musieliby się zapisać. Inwestorzy zagraniczni powinni mieć na uwadze ograniczenia kontroli dewizowej dotyczące lokalnej pomocy finansowej, które obowiązują w odniesieniu do kontrolowanych spółek będących rezydentami RPA.
- Inwestorzy zagraniczni powinni być również świadomi, że jeżeli stosunek długu do kapitału własnego przekroczy 3:1, mają zastosowanie przepisy dotyczące ce finansowania poprzez zadłużenie.

6.1.1.5 Zarząd/Dyrektorzy

- Zarząd spółki publicznej powinien się składać co najmniej z dwóch członków.
- Spółka prywatna powinna mieć co najmniej jednego dyrektora.
- Dyrektorzy nie muszą być rezydentami RPA. Ze względów administracyjnych, wskazane jest, aby jednym z dyrektorów był rezydent RPA, chociażby po to, aby podpisywać oświadczenia podatkowe.
- Dyrektor może, w zależności od statutu, mianować swojego zmiennika, który będzie występował zamiast niego. Nie ma żadnych ograniczeń, jeżeli chodzi o posiadanie przez dyrektorów udziałów/akcji.

6.1.1.6 Sekretarz spółki

Każda spółka publiczna powinna wyznaczyć sekretarza spółki, który - stosownie do postanowień ustępu 268(g)(d) Ustawy o Spółkach z 1973 roku z późniejszymi zmianami - powinien poświadczać w rocznych sprawozdaniach finansowych, że spółka złożyła w Rejestrze Spółek wszystkie oświadczenia, jakie są wymagane od spółki publicznej i że oświadczenia te są prawdziwe, prawidłowe i aktualne.

6.1.1.7 Utworzenie spółki południowoafrykańskiej

Administracją Ustawy o Spółkach zajmuje się kierownik urzędu rejestrowego spółek (Registrar of Companies), którego urząd mieści się w Pretorii. Zalegalizowanie spółki następuje przez:

- zastrzeżenie nazwy w Rejestrze Spółek - zaleca się, aby przy składaniu wniosku zgłosić nazwy alternatywne, w żądanej kolejności - opłata skarbową za zastrzeżenie nazwy wynosi 50 randów - nazwa spółki musi być zgodna z głównym celem jej działalności,

- złożenie w Rejestrze Spółek statutu spółki - statut musi między innymi zawierać:
 - o nazwę spółki;
 - o główny cel działalności spółki - może jednak zawierać także nieograniczoną dodatkowych celów działalności oraz
 - o wysokość kapitału zakładowego (kapitału akcyjnego) - nie jest konieczna emisja akcji do wysokości kapitału akcyjnego (patrz niżej) – kapitał zakładowy może się składać z akcji posiadających wartość nominalną lub z akcji nie posiadających wartości nominalnej, ale obydwa te rodzaje akcji nie mogą być akcjami tej samej klasy,
 - o przedłożenie pisemnej zgody audytorów;
 - o przedłożenie oświadczeń podatkowych dyrektorów i członków kierownictwa tj. sekretarza (jeżeli w spółce występuje) i wszystkich członków zarządu;
 - o przedłożenie informacji o lokalizacji zarejestrowanej siedziby oraz
 - o złożenie wniosku o wydanie Certyfikatu Rozpoczęcia Działalności (Certificate to Commence Business).

Dostępny jest, w razie konieczności, wzór typowego statutu, który może być dostosowany do indywidualnych potrzeb spółki. Zarejestrowanie spółki trwa około dwóch tygodni, od daty wystąpienia o rejestrację.

6.1.1.8 Spółki zewnętrzne (oddział spółki zagranicznej)

Alternatywnie do rejestracji spółki południowoafrykańskiej, oddział spółki zarejestrowanej poza granicami RPA może stworzyć miejsce dla swojej działalności na terenie RPA i zarejestrować się jako spółka zewnętrzna.

Aby spółka zewnętrzna mogła zarejestrować się jako oddział spółki zagranicznej, powinna złożyć:

- dwie poświadczone notarialnie (z podpisem na każdej stronie) kopie statutu spółki zagranicznej,
- dwie poświadczone notarialnie (z podpisem na każdej stronie) kopie tłumaczenia tego statutu, jeżeli nie jest on sporządzony w jednym z urzędowy języków Republiki,
 - zaświadczenie od notariusza, że jest on wykwalifikowanym notariuszem,
 - zaświadczenie od tłumacza, że jest on tłumaczem przysięgłym,
 - nazwiska i dane osobowe dyrektorów spółki zewnętrznej,
 - zgodę audytora oddziału spółki w RPA,
 - nazwisko i dane osobowe rezydenta RPA, który jest upoważniony do przyjmowania doręczeń w imieniu spółki,
 - koniec roku obrachunkowego spółki zagranicznej oraz
 - wyemitowany kapitał zakładowy spółki zagranicznej.

Wymagane jest również wyznaczenie urzędnika publicznego będącego rezydentem RPA, który będzie odpowiedzialny za sprawy podatkowe oddziału, na przykład składanie oświadczeń podatkowych, deklaracji VAT i PAYE.

6.1.1.9 Urzędnik publiczny

Każda spółka powinna wyznaczyć jakąś osobę będącą rezydentem RPA na swojego urzędnika publicznego, który będzie odpowiedzialny w ramach Ustawy o Podatku Dochodowym za wszystkie sprawy podatkowe spółki.

6.1.1.10 Zarejestrowana siedziba i adres pocztowy

- Każda spółka i spółka zewnętrzna musi posiadać w RPA “zarejestrowaną siedzibę”, to jest biuro mieszczące się przy konkretnej ulicy.
- Każda spółka i spółka zewnętrzna ma obowiązek zgłosić Rejestratorowi Spółek swój adres pocztowy.
- Przewidziane przez prawo rejestry spółki powinny być przechowywane w zarejestrowanej siedzibie spółki, chyba że Rejestrator Spółek został powiadomiony, że będą one przechowywane w innym miejscu.

6.1.1.11 Sprawozdania finansowe

- Wszystkie spółki, łącznie ze spółkami zewnętrznymi, mają obowiązek prowadzenia odpowiednich dokumentów finansowych, które muszą pozostawać w Republice.
- Ich sprawozdania roczne muszą być zbadane przez niezależnego biegłego rewidenta.
- Tylko spółki publiczne oraz spółki zewnętrzne mają obowiązek składania u Rejestratora Spółek rocznych sprawozdań finansowych, wraz z kopiami sprawozdań finansowych swoich spółek zależnych, bez względu na to czy te spółki zależne są spółkami publicznymi czy prywatnymi.
- Spółki zewnętrzne mają także obowiązek składania sprawozdania finansowego spółki zagranicznej jako całości. (Można z różnych powodów wystąpić o zwolnienie spółki zewnętrznej z obowiązku składania rocznych sprawozdań finansowych).

6.1.1.12 Rok obrachunkowy

- W momencie zalegalizowania spółka ma obowiązek wybrać datę zamknięcia swojego roku obrachunkowego.
- Rok finansowy spółki zależnej musi się kończyć w takim samym terminie jak rok obrachunkowy spółki macierzystej.
- Późniejsze zmiany są możliwe pod warunkiem, że zostaną zgłoszone Rejestratorowi przed zakończeniem bieżącego roku obrachunkowego.

6.1.1.13 Doroczne walne zgromadzenia

- Każda spółka, z wyjątkiem spółek zewnętrznych, ma obowiązek przeprowadzić doroczne walne zgromadzenie udziałowców/akcjonariuszy.

6.1.1.14 Opłata skarbową

Kapitał zakładowy

- Przy legalizacji spółki od kwoty kapitału zakładowego pobierana jest opłata skarbową.
- Należna opłata skarbową wynosi 5 randów za każdy 1 000 randów (lub jego część) nominalnej wartości kapitału zakładowego.
- W przypadku akcji nie posiadających wartości nominalnej opłata skarbową jest pobierana w wysokości 5 randów za 1 000 akcji.

Wyemitowany kapitał akcyjny

- Opłatę skarbową od emisji akcji należy uiścić w ciągu 21 dni od daty wystawienia świadectwa udziałowego.
- Świadectwo udziałowe powinno być wystawione w ciągu dwóch miesięcy od daty emisji.
- Należna opłata skarbową od wyemitowanych akcji posiadających wartość nominalną wraz z ażio wynosi 5c za każdą kwotę 20 randów lub jej część.
- Należna opłata skarbową od wyemitowanych akcji nie posiadających wartości nominalnej wynosi 5 centów za każdą kwotę 20 randów lub jej część.

6.1.2 Korporacje zamknięte

- Korporacja zamknięta jest formą przedsiębiorstwa handlowego utworzoną dla ułatwienia jego prowadzenia. Podlega ona przepisom Ustawy o Korporacjach Zamkniętych z 1984 roku z późniejszymi zmianami, które weszły w życie 1 stycznia 1985 roku.
- Korporacja zamknięta jest prostym podmiotem handlowym, którego status jest odrębny od statusu jego członków i właścicieli.
- Na jej status wskazuje najczęściej umieszczenie w nazwie liter CC lub BK mogą być również stosowane podobne litery występujące we wszystkich 11 językach urzędowych.
- Korporacja zamknięta może zostać z łatwością zamieniona na spółkę.

6.1.2.1 Członkostwo

- Członkami korporacji zamkniętej mogą być tylko osoby fizyczne.
- Korporacja zamknięta może liczyć najwyżej 10 członków.
- Udziałów członkowskich w korporacji nie może mieć żadna spółka ani osoba prawna, bezpośrednio lub pośrednio, przez wyznaczoną osobę lub w inny sposób.

6.1.2.2 Udziały członków

- Korporacja zamknięta nie posiada kapitału zakładowego.
- Członkowie posiadają udziały w korporacji.
- Udział członka jest wyrażony w procencie całkowitego udziału wszystkich członków.
- Członek nabywa udział albo przez wniesienie wkładu gotówkowego, albo majątkowego (zarówno rzeczowego jak i innego), albo za świadczone usługi lub przez zakupienie udziału od dotychczasowego członka.

6.1.2.3 Oświadczenie o założeniu korporacji zamkniętej i jej zalegalizowanie

Zalegalizowanie korporacji jest proste.

- U kierownika urzędu rejestracji korporacji zamkniętych należy zastrzec nazwę korporacji. Zaleca się przy składaniu wniosku zgłosić nazwy alternatywne, w żądanej kolejności. Opłata skarbową za zastrzeżenie nazwy wynosi 50 randów.

Nazwa korporacji zamkniętej musi odpowiadać głównemu celowi jej działalności.

- U kierownika urzędu rejestracji korporacji zamkniętych należy złożyć oświadczenie o założeniu korporacji w dwóch egzemplarzach. Należna z tego tytułu opłata skarbową wynosi 100 randów.

6.1.2.4 Opodatkowanie

Główne punkty dotyczące opodatkowania korporacji zamkniętych są następujące:

§ Korporacja zamknięta podlega dokładnie takiemu samemu opodatkowaniu jak spółka,

§ Podatek jest naliczany według stawki podatku dochodowego od osób prawnych,

§ Podział zysku podlega opodatkowaniu podatkiem wtórnym od spółek.

7. Handel zagraniczny i polityka handlowa

7.1 Obroty Handlu Zagranicznego RPA

Obroty Handlu Zagranicznego RPA ze światem w latach 2001 – 2005 i ich dynamika (w stosunku do poprzedzającego roku)

Rok	Obroty (mln USD)	Dynamika obrotów (%)	Eksport (mln USD)	Dynamika eksportu (%)
2005	107.028	114,0	52.094	112,8
2004	93.880	127,4	46.200	119,4
2003	73.705	127,1	38.703	123,0
2002	57.969	102,9	31.468	102,7
2001	56.320	-	30.636	-

Rok	Import (mln USD)	Dynamika importu (%)	Saldo obrotów (mln USD)
2005	54.934	115,2	-2.840
2004	47.680	136,2	-1.480
2003	35.002	132,1	3.701
2002	26.501	103,2	4.967
2001	25.677	-	4.959

W 2005 r. nastąpił wzrost eksportu RPA, szczególnie platyny i węgla, jednakże silny rand i spadek cen spowodował, że ogólny wzrost sprzedaży wyniósł tylko 12,8%, przy 19,4% wzrostu w 2004 r. i 23,0% w 2003 r.

Import RPA wzrósł o 15,2% w stosunku do roku 2004, w głównej mierze za sprawą zwiększonych zakupów ropy naftowej.

Oba te czynniki spowodowały, że po raz drugi od kilku lat zanotowano ujemne saldo obrotów handlowych, z deficytem większym o wartości 1.360 mln USD w porównaniu z 2004 r. Deficyt na rachunku obrotów bieżących ocenia się na 1,7% PKB.

Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne w RPA (w mln USD)

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
USD	1.502	888	6.789	757	762	585	8.950

*szacunkowe dane

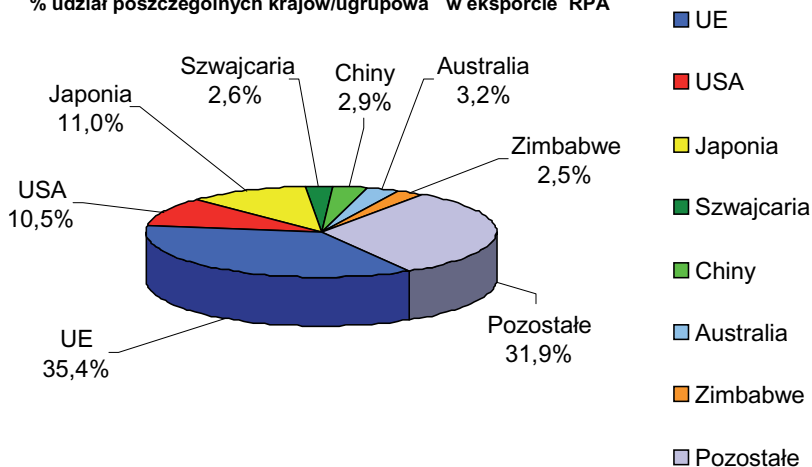
Główni partnerzy handlowi RPA w 2005 roku (wg wielkości obrotów)

Eksport RPA

Lp.	Kraj	Eksport w mln USD	Udział w %
1	Japonia	5.213,4	11,0
2	Wielka Brytania	5.090,7	10,8
3	USA	4.945,6	10,5
4	Niemcy	3.313,9	7,0
5	Holandia	2.341,7	5,0
6	Australia	1.525,9	3,2
7	Belgia	1.410,0	3,0
8	Chiny	1.377,9	2,9
9	Hiszpania	1.370,0	2,9
10	Szwajcaria	1.238,3	2,6
52	Polska	94,7	0,2

udział całej UE w eksporcie RPA wynosi 35,4%

% udział poszczególnych krajów/ugrupowa w eksporcie RPA

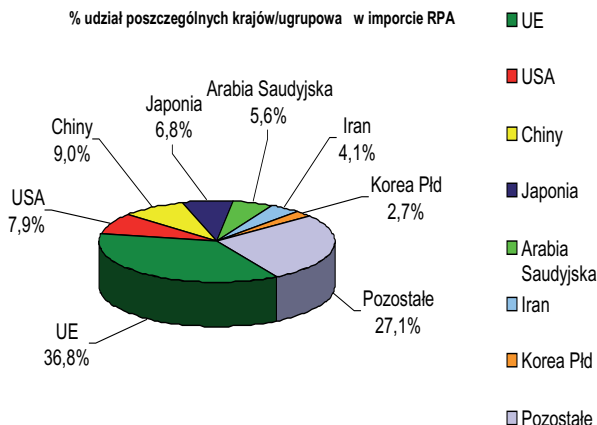

Import RPA

Lp.	Kraj	Import w mln USD	Udział w %
1	Niemcy	7.735,3	14,1
2	Chiny	4.949,2	9,0
3	USA	4.301,0	7,9
4	Japonia	3.734,4	6,8
5	Wielka Brytania	3.165,1	5,8
6	Arabia Saudyjska	3.051,5	5,6
7	Francja	2.425,9	4,4
8	Iran	2.252,3	4,1
9	Włochy	1.627,2	3,0
10	Korea Płd	1.453,5	2,7
38	Polska	202,4	0,4

udział całej UE w imporcie RPA wynosi 36,8%

% udział poszczególnych krajów/lugrupowa w imporcie RPA

Główne pozycje towarowe handlu zagranicznego RPA w 2005 roku

Eksport RPA w 2005 roku (wg HS 4 digit codes)

Towar	Eksport w mln USD	Udział %
Platyna	5.332,0	10,23
Złoto	4.625,3	8,88
Węgiel	3.265,9	6,27
Pojazdy samochodowe	3.022,8	5,80
Żelazo-stopy	2.798,4	5,37
Diamenty	2.644,6	5,08
Wirówki	1.634,3	3,14
Oleje ropy naftowej		
i oleje z mat. bitumicznych	1.466,3	2,81
Aluminium nieobrobione plastycznie	1.029,9	1,98

Eksport RPA w 2005 roku (wg. działów HS 2 digit codes)

Towar	Eksport w mln USD	Udział %
Perły, kamienie szlachetne,		
metale szlachetne	12.957,3	24,87
Żeliwo i stal	6.005,5	11,53
Paliwa mineralne	4.958,9	9,52
Pojazdy nieszynowe		
oraz ich części i akcesoria	4.303,9	8,26
Reaktory jądrowe, kotły,		
masz. i urząd. mech.	3.565,4	6,84
Rudy metali, żużel i popiół	2.327,3	4,47
Aluminium i artykuły z aluminium	1.702,3	3,27
Owoce i orzechy jadalne	1.260,1	2,42
Chemikalia nieorganiczne	1.204,5	2,31
Maszyny i urządzenia elektryczne;		
ich części	984,1	1,89

Import RPA w 2005 roku (wg. HS 4 digit codes)

Towar	Import w mln USD	Udział %
Ropa naftowa i pochodne, surowe	6.480,5	12,44
Elementy samochodowe	4.815,4	9,24
Pojazdy samochodowe	3.629,2	6,96
Aparatura nadawcza do radiotelefonii	1.647,6	3,16
Maszyny do automat.		
przetwarzania danych	1.442,3	2,77
Samoloty	1.202,7	2,31
Ropa naftowa i pochodne,		
inne niż surowe	1.014,2	1,95
Leki	956,8	1,84
Diamenty, nawet obrobione	900,0	1,73
Części i akcesoria do poj. sam.		
z poz. 8701-8705	873,8	1,68

Import RPA w 2005 roku (wg. działów HS 2 digit codes)

Towar	Import w mln USD	Udział %
Reaktory jądrowe, kotły,		
masz. i urząd. mech.	8.679,1	15,70
Paliwa mineralne	7.853,7	14,20
Maszyny i urządzenia elektryczne;		
ich części	5.723,2	10,35
Pojazdy nieszynowe oraz		
ich części i akcesoria	5.645,2	10,21
Klasyfikacja Specjalna (poz. 98)	4.815,4	8,71
Przyrządy i aparat. optyczna,		

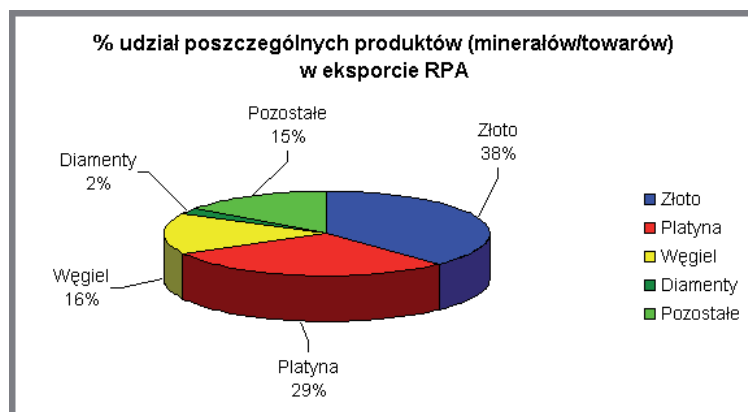
pomiarowa, med.	1.842,0	3,33
Statki powietrzne, statki kosmiczne; ich części	1.509,1	2,73
Tworzywa sztuczne i artykuły z nich	1.413,4	2,56
Produkty farmaceutyczne	1.170,5	2,12
Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne	1.110,8	2,01

7.2 Eksport minerałów i produktów mineralnych RPA

Sprzedaż minerałów pierwotnych stanowiła 29,8% ogólnej wartości eksportu RPA w 2003 r. Udział złota zmalał w tym czasie do 11,2% jego wartości. Zmniejszenie wartości sprzedaży spowodowane było zwiększeniem lokalnej konsumpcji i spadkiem ceny złota w randach. Jednakże, spodziewany w niedługiej przyszłości wzrost produkcji i eksportu takich przetworzonych towarów jak: żelazo-stopy, aluminium oraz stal węglowa i nierdzewna spowodują wzrost udziału sektora wydobywania i przetwórstwa minerałów do ponad 35% ogólnej wartości eksportu RPA.

W 2003 r. górnictwo i przemysł wydobywczy zatrudniały w RPA łącznie 2,7% ludności czynnej zawodowo, lub 6,7% wszystkich zatrudnionych w nie rolniczych gałęziach gospodarki tego kraju.

Głównymi pozycjami w eksporcie RPA były: złoto (37,8%), metale z grupy platyny (29,4%) oraz węgiel (15,5%).

Najważniejszym rynkiem eksportowym minerałów z grupy pierwotnej RPA jest Europa (89,7% całości eksportu tej grupy towarowej). Jeśli wyłączymy minerały i metale szlachetne z grupy minerałów pierwotnych, Europa nadal pozostanie najważniejszym rynkiem zbytu z udziałem 61,2%. Dalsze miejsce zajmują kraje wybrzeża Pacyfiku z udziałem 25,3%.

Węgiel kamienny pozostaje nadal największym pod względem wartości produktem mineralnym sprzedawanym na rynku lokalnym w RPA, stanowiąc 42,7% całości wartości

sprzedaży krajowej produktów mineralnych.

Tabela. Produkcja, sprzedaż lokalna i eksport niektórych wybranych przetworzonych surowców mineralnych RPA, 2003

NAZWA PRODUKTU	PRODUKCJA		SPRZEDAŻ LOKALNA		WIELKOŚĆ EKSPORTU	
	tony	tony	Wartość FOR USD	tony	Wartość FOB USD	
Stopy chromu	2.812.595	300.954	138.470.000	2.640.137	1.196.563.000	
Stopy manganu	920.514	192.704	99.063.000	707.407	395.938.000	
Inne: klasyfikowane x	184.206	84.659	64.755.000	106.449	105.156.000	
Razem: żelazostopy			302.288.000		1.697.657.000	
Aluminium	734.787	299.303	518.906.000	497.892	778.281.000	
Wanad*	27.172	1.119	16.979.000	18.816	167.656.000	
Inne: klasyfikowane x	2.422.360	794.840	331.197.000	1.850.934	771.252.000	
OGÓŁEM			1.169.370.000		3.423.846.000	

* - oraz inne produkty zawierające wanad

x - zawiera tytan, czysty cynk, nisko-manganowe kęsy, żelazo-krzemian, metale krzemowe

7.3 Eksport w sektorze motoryzacyjnym

Eksport wszystkich pojazdów i części samochodowych oraz komponentów w 2004 r. wyniósł 45,7 mld randów, tj. 7,0 mld USD. Pojazdy stanowiły 21,4 mld randów (3,3 mld USD), natomiast części i komponenty samochodowe 24,3 mld randów (3,7 mld USD).

W 2004 r. RPA wyeksportowała ponad 120,5 tys. pojazdów, z czego 91,2% stanowiły pojazdy osobowe (35,5% wyprodukowanych samochodów osobowych), 8,7% pojazdy terenowe/dostawcze, a jedynie 0,4% samochody ciężarowe, naczepy i autobusy. 98,4% pojazdów zostało wyeksportowanych przez BMW, DaimlerChrysler, VW i Toyotę. W 2005r. eksport pojazdów z RPA wyniósł 156,6 tys. sztuk.

Po wprowadzeniu nowych modeli w 2005 r. eksport samochodów uległ znacznemu zwiększeniu. Eksport samochodów w latach 1999-2003 uległ podwojeniu i taki też trend przewiduje się na lata 2004-2007.

Eksport pojazdów terenowych i dostawczych z RPA stanowił jedynie 8,7% całości wyeksportowanych pojazdów. Największym eksporterem jest Nissan (54%).

Od roku 2000 pojawił się eksport do Japonii i USA. Eksport na te rynki rośnie nieustannie, a kluczowe znaczenie miało wprowadzone w życie od 1.01.2001r. porozumienie African Growth and Opportunity Act (AGOA) ułatwiające afrykańskim producentom dostęp do rynku USA. Najbardziej wykorzystała tę szansę firma BMW, która rozpoczęła produkcję i eksport modeli serii 3 na rynki Japonii (42,1 tys. szt. w roku 2003), Australii (21,3 tys.), USA (20,9 tys.) i Wielkiej Brytanii (20,7 tys.). RPA eksportuje samochody do 53 krajów świata, w tym do 30 krajów afrykańskich.

Największym rynkiem eksportowym pojazdów ciężarowych, naczep oraz autobusów produkowanych w RPA pozostają kraje z grupy SADC (Angola, Botswana, Demokra-

tyczna Republika Konga, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauritius, Mozambik, Namibia, RPA, Suazi, Tanzania, Zambia i Zimbabwe). Udział tego rynku w eksporcie pojazdów ciężarowych, naczep oraz autobusów wynosi 49,1%. Jednocześnie 25% ulgi celne na rynek USA wynikające z porozumienia AGOA również powodują atrakcyjność tego kierunku.

Tabela. Rodzaje części i komponentów eksportowanych z RPA w 2004 r.

Nazwa produktu	Udział %
Katalizatory	38,1
Szyte pokrycia skórzane	13,6
Opony	6,0
Części silników	4,0
Koła samochodowe i ich części	3,8
Silniki	2,7
Narzędzia samochodowe	2,5
Elementy z drutu	2,0
Radio-odtworacze samochodowe	1,6
Tłumki	1,5
Elementy zapłonowe/rozruszniki	1,4
Szyby samochodowe	1,3
Wały transmisyjne	1,2
Części do hamulców	0,9
Chłodnice	0,9
Blachy samochodowe	0,8
Filtry	0,7
Uszczelki	0,6
Osie	0,6
Akumulatory	0,5
Pozostałe części i komponenty	15,3

W 2004 r. RPA wyeksportowała części i komponenty samochodowe za 24,3 mld randów (3,7 mld USD). Największą pozycją od wielu lat są katalizatory, które stanowią ponad 38% całości eksportu części i komponentów samochodowych. Kolejną znaczącymi pozycjami są skórzana tapicerka samochodowa (13,6%) oraz opony (6,0%).

Największymi rynkami eksportowymi pozostają Niemcy, Francja, USA i Wielka Brytania. Unia Europejska jest największym odbiorcą części i komponentów z RPA (70%). Należy jednak odnotować również rosnący eksport na nowe rynki, takie jak Chiny, Indie, Polska, Węgry, Rumunia. Zarówno Polska, Węgry jak i Rumunia w głównej mierze importują katalizatory.

7.4 Import produktów mineralnych RPA

W wyniku posiadanych zasobów mineralnych RPA w dużej mierze jest samowystarczalna w dostawach minerałów. Nie mniej jednak, niektóre minerały oraz produkty mineralne są importowane zarówno z uwagi na niewystarczające zasoby lokalne, jak i z uwagi na nieopłacalność wydobycia ze źródeł krajowych. Innym czynnikiem jest fakt, że niektóre specjalistyczne gatunki i produkty nie są wytwarzane lokalnie.

Wartość znaczących zakupów importowych RPA wyrażona w randach w 2003 r. spadła o 22,7% w porównaniu z analogicznym okresem w 2002 r. Przeliczając jednakże wartość importu w USD wskaźnik ten wykazuje wzrost zakupów importowych w roku 2003 o 7,5%. Spowodowane to było dalszym znaczącym osłabieniem randa w stosunku do USD w 2003 r.

Tabela. Import niektórych wybranych pierwotnych minerałów i przetworzonych surowców mineralnych RPA, 2003

NAZWA PRODUKTU	WARTOŚĆ FOB w tys. randów*	
	2002	2003
Minerały szlachetne		
Diamenty	4.904.100	4.670.569
Inne szlachetne i pół-szlachetne kamienie “	88.232	485.876
Metale szlachetne x	461.188	
Żelazne		
Pierwotne	352.886	190.700
Przetworzone	226.910	379.136
Niezelazne	3.871.547	30.144
Węgiel koksujący	1.050.747	1.281.125
Przemysłowe		
Pierwotne	679.876	631.816
Przetworzone	3.387.379	3.948.696
Wytworzone	3.478.600	4.949.279
OGÓŁEM #	18.501.465	14.304.742

x - również stopy zawierające te metale

“ - również naturalne i syntetyczne szlachetne i pół-szlachetne kamienie i proszek z tych kamieni

- dodatkowo ropa naftowa o wartości 34,3 mld Randów zaimportowana w 2003 r. (2002 r. - 34,0 mld R)

7.5 Import w sektorze motoryzacyjnym

Pojazdy osobowe, ciężarowe i dostawcze

Import samochodów osobowych utrzymuje się od kilku lat na poziomie 21,5% całości sprzedaży tego typu pojazdów w RPA. Pod względem wartości sprzedaży importowa-

nych samochodów osobowych przewodzą: Niemcy, Japonia i USA. W 2004 r. zaimportowano ponad 83 tys. samochodów za łączną wartość ponad 11,5 mld randów, tj. ok. 1,8 mld USD.

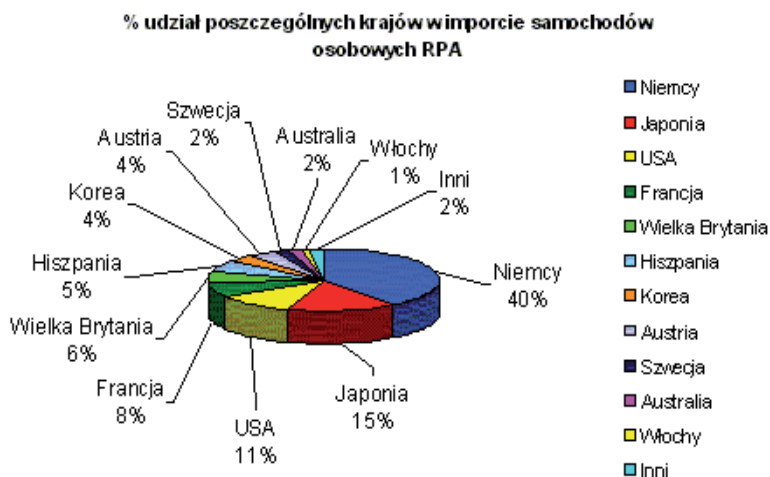
Stawki celne na import samochodów i komponentów/części ulegają corocznie obniżaniu i w roku 2012 mają osiągnąć odpowiednio 25% i 20%. Ponadto eksporterzy z krajów Unii Europejskiej, zgodnie z umową TDCA korzystają z dodatkowej zniżki w wysokości 5%.

Stawki celne na import pojazdów dostawczych, ciężarowych i autobusów zostały ustalone dla krajów UE w wysokości 20% ad valorem.

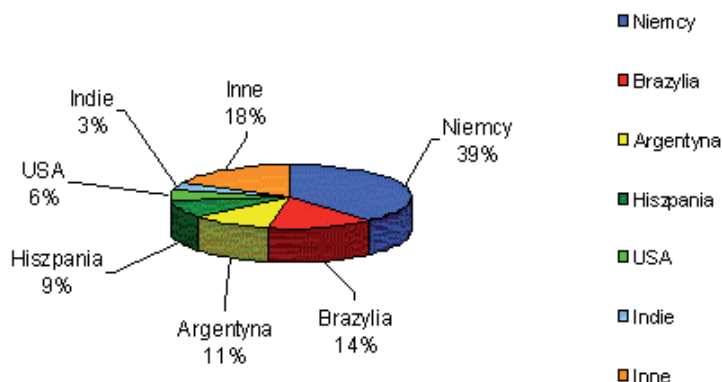
Import wszystkich komponentów i części do tych pojazdów z krajów Unii, za wyłączeniem opon, które są objęte stawką celną w wysokości 15%, zwolniony jest z opłat celnych.

Tabela. Stawki celne na import samochodów osobowych i komponentów do RPA

Rok	Samochody osobowe	Komponenty/części
2002	40%	30%
2004	36%	28%
2006	32%	26%
2008	29%	24%
2010	27%	22%
2012	25%	20%

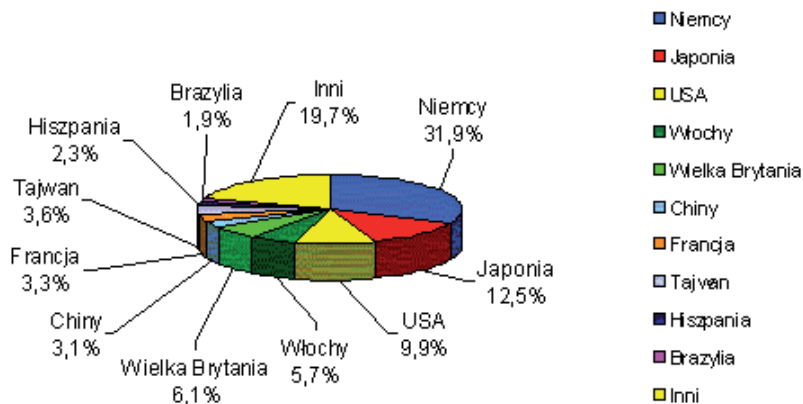

% udział poszczególnych krajów w imporcie pojazdów dostawczych i ciężarowych RPA

Import pojazdów ciężarowych i dostawczych utrzymuje się od kilku lat na poziomie 1,1-1,3 mld randów tj. ok. 200 mln USD. W 2004 r. sprowadzono 640 sztuk tych pojazdów. Pod względem wartości sprzedaży importowanych samochodów osobowych przewodzą: Niemcy, Brazylia i Argentyna.

% udział poszczególnych krajów w imporcie części oraz komponentów samochodowych RPA

Komponenty i części zamienne

Import komponentów i części zamiennych w 2004 r. wyniósł 14,1 mld randów (2,2 mld USD), natomiast zakupy tych towarów na rynku krajowym wyniosły 11,2 mld randów (1,7 mld USD). Najważniejszymi pozycjami w tej grupie produktów były: elementy silników (1,5 mld randów), narzędzia motoryzacyjne (1,5 mld randów), opony (0,8 mld randów) i wyroby skórzane (0,8 mld randów).

Motocykle

Jako, że w RPA nie ma producentów motocykli, nie występuje również stawka celna na import jednośladów do pojemności 200cm³. Jednakże stawkę ad valorem w wysokości 5% stosuje się przy imporcie motocykli z silnikami o pojemności od 200 do 800cm³ i 10% przy pojemności powyżej 800cm³.

W 2004 r. sprzedano 19.832 motocykle, w porównaniu z 18.732 szt. w roku 2003 i 15.707 szt. w roku 2002.

W 2003 r. zarejestrowano w RPA 163.700 szt. motocykli (dwukołowych, trzykołowych oraz czterokołowych).

Samochody używane

Surowe wymogi kontrolne, jak i techniczne powodują, że jedynie niewielkie limitowane ilości licencji na import pojazdów używanych są wydawane w przez władze RPA. Wg obecnych przepisów licencje wydawane są jedynie dla pojazdów sprowadzanych przez powracających z zagranicy obywateli RPA, imigrantów, samochodów wyścigowych, kolekcjonerskich, darowizn dla organizacji pomocowych i przystosowanych na użytek osób niepełnosprawnych. W roku 2002 sprowadzono 510 używanych pojazdów a w roku 2003 – 1.102 szt.

7.6 Współpraca z Unią Europejską

Pomimo znacznego oddalenia geograficznego, rozwijanie współpracy z Unią Europejską jest coraz częściej obecne w oficjalnych wystąpieniach administracji RPA, choć z oczywistych względów opinia publiczna bardziej zainteresowana jest śledzeniem sytuacji wewnętrznej oraz problemów występujących na kontynencie afrykańskim, zwłaszcza w skomplikowanej sytuacji polityczno-ekonomicznej w Zimbabwe.

Chociaż RPA jest zaliczana do grupy krajów AKP, to stosunki UE i RPA reguluje dodatkowo odrębna umowa o współpracy gospodarczej – The Trade, Development and Cooperation Agreement (TDCA) z 1999 r.

UE jest największym partnerem handlowym RPA. Eksport z RPA do UE wyniósł 35,4% całości eksportu RPA w 2005 r., a import z UE – 36,8%. Według tutejszego Ministerstwa Handlu i Przemysłu (DTI) nadal utrzymuje się bardzo wysokie ujemne saldo wymiany handlowej RPA z tym ugrupowaniem (dane UE znacznie się pod tym względem różnią). Eksport łącznie wszystkich krajów UE do RPA w 2004 r. wyniósł 16,110 mld Euro i był o 18,6% wyższy od analogicznego eksportu w roku 2003. Import z RPA wyniósł 15,735 mld Euro i był wyższy od importu z roku 2003 o 4,8%. Należy jednakże podkreślić, że od maja 2004 r. UE została powiększona o 10 nowych państw członkowskich i statystyki obrotów tych krajów z RPA zostały uwzględnione w statystykach unijnych za 2004 r.

Obroty handlowe UE z RPA w roku 2004 w rozbiu na jej poszczególnych członków

Import z UE

Kraj	Import w mln Euro	Udział w %
Niemcy	6.077,7	37,7
Wielka Brytania	2.738,8	17,0
Francja	1.716,2	10,7
Holandia	1.158,4	7,2
Włoch	1.147,5	7,1
Belgia	786,0	4,9
Szwecja	484,6	3,0
Hiszpania	483,9	3,0
Austria	415,8	2,6

Eksport do UE

Kraj	Eksport w mln Euro	Udział w %
Wielka Brytania	5.064,5	32,2
Niemcy	2.713,7	17,2
Włochy	2.100,0	12,8
Holandia	1.446,3	9,2
Belgia	1.343,5	8,5
Hiszpania	1.153,0	7,3
Francja	868,4	5,5
Austria	204,7	1,3
Portugalia	204,0	1,3

Najważniejsze pozycje w europejskim imporcie zajmują: węgiel i brykiety węglowe – 15,2%, diamenty – 11,1%, złoto – 7,9%, maszyny i urządzenia – 11,5%, żelazo i stal – 7,2% oraz owoce – 6,4% i platyna – 4,7%.

W eksporcie dominującą pozycję zajmują maszyny i urządzenia elektryczne – 35,4%, pojazdy samochodowe i części zamienne – 23,6%, produkty przemysłu chemicznego – 10,2%.

7.7 Wymagania weterynaryjne przy imporcie na rynek Republiki Południowej Afryki

Blizsze informacje, jak również zezwolenie na dostawę produktów spożywczych do Republiki Południowej Afryki, mogą Państwo uzyskać poprzez:

National Department of Agriculture

www.nda.agric.za

Private Bag X250

Pretoria 0001

Republic of South Africa

Produkty pochodzenia zwierzęcego (mięsne):

Dr Luana Schoeman

e-mail: luanas@nda.agric.za

tel.: +27 12 319 7522 / 319 6000

fax: +27 12 329 6892 / 319 7491

Przetwory i produkty mleczne:

Dr Julia Reeves

e-mail: Juliap@nda.agric.za

tel.: +27 12 319 7524 / 319 6000

fax: +27 12 329 6892

Dodatkową informację o procedurze eksportu żywności na rynek południowoafrykański mogą Państwo uzyskać na stronie internetowej:

www.doh.gov.za

8. Dotychczasowa współpraca gospodarcza z Polską i jej perspektywy w kontekście naszego członkostwa w UE

Na tle obrotów z innymi krajami UE znaczenie obrotów handlowych z Polską jest dla RPA niewielkie (według danych RPA import z Polski stanowi 0,4% całego importu RPA, eksport - ok. 0,2%). Podobnie jest z punktu widzenia Polski. Eksport z Polski do RPA w wysokości 169,2 mln USD dał temu krajowi 39-tą pozycję z udziałem 0,19% całości polskiego eksportu. Udział w imporcie wyniósł 0,17%, co dało 47 pozycję RPA wśród naszych najważniejszych krajów importu (173,6 mln USD).

Tym niemniej RPA jest największym partnerem handlowym Polski wśród krajów Afryki, z udziałem w eksporcie 21,7%, a w imporcie 23,5%. Udział ten co roku się zwiększa, podobnie jak i nasze obroty z tym krajem. Obroty między Polską i RPA w 2005 r. wyniosły 342,8 mln USD przy 224,7 mln USD w 2004 r. i 128,7 mln USD w 2003 r.

Jednocześnie odnotowano znaczący wzrost eksportu z Polski do RPA (z 35,9 mln USD w 2003 r. do 102,0 mln USD w roku 2004 i 169,2 mln USD w roku 2005). W zasadniczej mierze spowodowane to było pojawieniem się bardzo dużego eksportu pojazdów i części do nich (2003 r. – 2,1 mln USD, 2004 r. – 33,1 mln USD, 2005 r. – 59,7 mln USD) oraz maszyn i urządzeń mechanicznych (2003 r. – 12,8 mln USD, 2004 r. – 33,8 mln USD, 2005 r. – 49,4 mln USD). Tak znaczący wzrost eksportu spowodował istotne zmniejszenie się ujemnego salda wymiany handlowej pomiędzy Polską a RPA w 2005 r., do wielkości – 4,4 mln USD, nie notowanej od dziesięciu lat.

Systematyczny wzrost eksportu z Polski do RPA obserwujemy od 2001 r., jednak od 2004 r. jest to wzrost nieporównywalny z niczym przedtem. Analiza danych miesięcznych wykazuje, że jest to jednoznacznie związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Z tą chwilą zapewne firmy ponadnarodowe zaczęły kierować eksport bezpośredni z Polski do RPA (co stanowi jakąś część zwiększonego eksportu), wykorzystując obowiązującą umowę pomiędzy Unią Europejską i RPA.

Obroty Handlu Zagranicznego RPA z Polską latach 1993 – 2005 i ich dynamika (w stosunku do poprzedzającego roku)

Rok	Obroty mln USD	Wzrost obrotów %	Eksport mln USD	Wzrost eksportu %	Import mln USD	Wzrost importu %	Saldo mln USD
1993	65,9	-	27,4	-	38,4	-	-11,0
1994	65,7	-0,2	29,5	7,7	36,2	-5,8	-6,7
1995	91,9	39,8	14,0	-52,6	77,9	115,2	-63,9
1996	93,2	1,5	14,1	0,9	79,1	1,6	-65,0
1997	100,1	7,4	9,1	-35,5	91,0	15,0	-81,9
1998	102,1	2,0	15,6	71,2	86,5	-4,9	-71,0
1999	87,9	-13,9	10,0	-35,8	77,9	-10,0	-67,9
2000	92,6	5,3	13,9	39,3	78,6	1,0	-64,7
2001	100,0	8,0	20,1	44,2	79,9	1,6	-59,8
2002	120,0	20,0	35,2	74,9	84,9	6,2	-49,7
2003	128,7	7,2	35,9	2,1	92,7	9,3	-56,8
2004	224,7	74,6	102,0	184,1	122,7	32,4	-20,7
2005	342,8	52,6	169,2	65,9	173,6	41,5	-4,4

Dane za 7 miesięcy 2006 w porównaniu z analogicznym okresem zeszłego roku

Kod: ZA Kraj: Republika Południowej Afryki

7 m-cy 2006

Eksport	Import	Saldo
(w mln USD)		
123,245	145,233	-21,988

7 m-cy 2005

Eksport	Import	Saldo
(w mln USD)		
88,348	96,160	-7,812

Dynamika

Eksportu	Importu
(w %)	
139,5	151,0

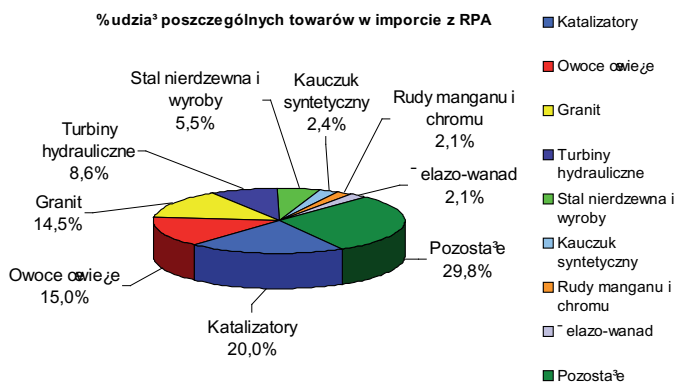
Udział w

Eksporcie	Importie
(w %)	
27,55	31,04

Import z RPA w 2005 roku

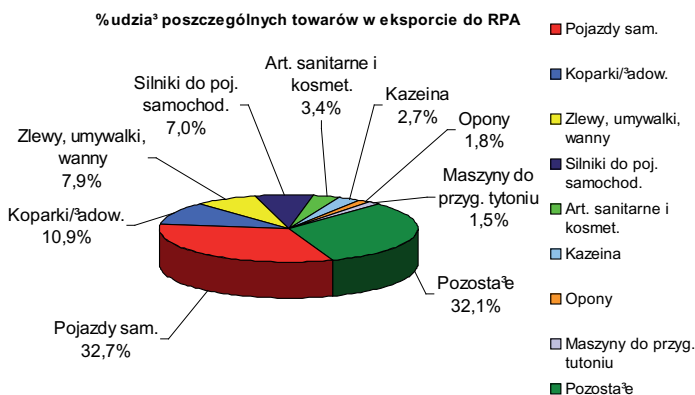
Towar	Import w mln USD	Udział %
Katalizatory	34,8	20,0
Świeże owoce	26,0	15,0
Granit	25,2	14,5
Turbiny hydrauliczne	14,9	8,6
Stal nierdzewna i wyroby		
ze st. nierdzewnej	9,5	5,5
Kauczuk syntetyczny	4,2	2,4

Rudy i koncentraty manganu i chromu	3,7	2,1
Żelazo-wanad	3,7	2,1

Eksport do RPA w 2005 roku

Towar	Eksport w mln USD	Udział %
Pojazdy samochodowe	55,4	32,7
Koparki, czerparki, ładowarki	18,5	10,9
Zlewy, umywalki, wanny	13,4	7,9
Silniki do pojazdów samochodowych	11,8	7,0
Artykuły sanitarne i kosmetyczne	5,7	3,4
Kazeina	4,6	2,7
Opony	3,0	1,8
Masz. do przygotowania lub przerobu tytoniu	2,5	1,5

Według danych statystycznych Ministerstwa Handlu i Przemysłu RPA obroty handlowe pomiędzy naszymi krajami różnią się zasadniczo od oficjalnych danych polskich i przedstawiają się następująco:

Rok	Obroty	Wzrost obrotów	Eksport do Polski	Wzrost eksportu
	mln USD	%	mln USD	%
2005	297,168	83,2	94,741	122,1
2004	162,220	36,2	42,652	16,5
2003	119,129	-	36,611	-

Rok	Import z Polski	Wzrost importu	Saldo
	mln USD	%	mln USD
2005	202,427	69,3	107,686
2004	119,568	44,9	-76,916
2003	82,518	-	-45,907

Można zatem założyć że, przy uwzględnianiu w statystykach południowo-afrykańskich kraju pochodzenia towaru, a nie kraju wysyłki, wielkość polskiego eksportu do RPA (bezpośrednio i poprzez rynki trzecie) jest większa niż podają polskie statystyki bazujące jedynie na danych dotyczących kraju odbiorcy towaru z Polski (a nie kraju finalnego przeznaczenia).

I tak dla porównania przedstawiamy obie statystyki za rok 2005:

wg. kraju	Obroty	Wzrost obrotów	Eksport do Polski	Wzrost eksportu
	mln USD	%	mln USD	%
wg. RPA	297,2	83,2	94,7	122,1
wg. Polski	342,8	52,6	169,2	65,9

wg. kraju	Import z Polski	Wzrost importu	Saldo
	mln USD	%	mln USD
wg. RPA	202,4	69,3	-107,7
wg. Polski	173,6	41,5	-4,4

Należy równocześnie podkreślić, że zarówno pod względem wzrostu import z Polski, jak i eksportu do Polski obroty handlowe pomiędzy naszymi krajami są jednymi z 3-4 najbardziej dynamicznie rozwijającymi się obrotami RPA z 50-tką najważniejszych partnerów handlowych tego kraju.

Dla porównania podajemy wielkości i wzrost obrotów pomiędzy niektórymi krajami naszego regionu według danych statystycznych RPA:

Kraj	Wartość eksportu z RPA w mln USD	Wzrost % w stos. do 2004r.	Wartość importu do RPA w mln USD	Wzrost % w stos. do 2004r.
Polska	94,741	119,8	202,427	70,3
Węgry	10,655	61,6	367,423	27,6
Czechy	68,266	2,9	243,767	61,5
Słowacja	1,736	13,5	66,515	12,9
Rosja	70,641	-28,6	98,907	149,9
Ukraina	37,256	115,5	40,047	-15,6

Należy podkreślić, że 52,3%, czyli 192,15 mln USD węgierskiego eksportu do RPA stanowi aparatura nadawcza zawierająca aparaturę odbiorczą (telefony komórkowe), a kolejne 15,4% - 56,64 mln USD maszyny do automatycznego przetwarzania danych i urządzenia do tych maszyn. Podobnie czeski eksport jest zdominowany przez maszyny do automatycznego przetwarzania danych i urządzenia do tych maszyn - 21,8% tj. 52,22 mln USD i silniki/części do pojazdów samochodowych - 15,7% czyli 38,19 mln USD. Wartym podkreślenia jest fakt, że polski eksport do RPA jest znacznie bardziej zdwyersyfikowany. Największą pozycję stanowią silniki samochodowe - 18,1% za 36,72 mln USD. Kolejne pozycje nie przekraczają 8% ogólnej wartości polskiego eksportu do RPA.

8.1 Perspektywy współpracy Polska - RPA

Republika Południowej Afryki, jak na warunki afrykańskie, stanowi potęgę gospodarczą i polityczną. Odygrywa istotną rolę w rozwoju współpracy na kontynencie i w programie odbudowy ekonomicznej (NEPAD i Unia Afrykańska). Aktywnie uczestniczy w najważniejszych próbach mediacyjnych podejmowanych na rzecz zakończenia konfliktów zbrojnych oraz jest miejscem istotnych inicjatyw międzynarodowych, pozwalających jej na występowanie w roli rzecznika krajów rozwijających się i biednych. RPA pozostaje również główną potęgą militarną w Afryce.

Obecne stosunki Polski z RPA nie odzwierciedlają ich potencjalnych możliwości. Obroty handlowe kształtują się na stosunkowo niskim poziomie, przy ujemnym dla naszego kraju bilansie handlowym (ok. 50 mln USD).

W ostatnim okresie odnotowuje się korzystne zmiany w strukturze polskiego eksportu na korzyść zwiększenia udziału wyrobów przemysłu elektromaszynowego. W 2003 r. najważniejsze pozycje w naszym eksporcie do RPA obejmowały: produkty pochodzenia roślinnego (20,8%), maszyny i urządzenia (35,8% produkty przemysłu chemicznego (14,7%), tworzywa sztuczne (8,2%), pojazdy (6,0%), wyroby z metali (4,8%). Obserwuje się wzrost dostaw takich towarów jak: ciągniki, części do samochodów, kable, maszyny dla przemysłu spożywczego, szkło, produkty spożywcze, wyroby chemiczne. Struktura importu z RPA jest stosunkowo stabilna. Polski import z rynku południowoafrykańskiego tradycyjnie zdominowany jest przez surowce mineralne, głównie wysokiej

jakości rudy żelaza, manganu, chromu i tytanu oraz koncentraty tych metali. Stanowiły one w 2003 r. 32,6% globalnego importu z tego rynku. Ponadto, do istotnych pozycji importowych z Republiki Południowej Afryki zalicza się również: maszyny i urządzenia (19,7%), owoce (16,8%), produkty przemysłu chemicznego (6,4%), metale i wyroby z metali (5,6%), wyroby ze skóry (5,5%). Ostatnio można zaobserwować spadek udziału w imporcie produktów mineralnych (stanowiły one dotąd ok. 70% importu) na korzyść takich towarów, jak: owoce, maszyny i urządzenia, produkty chemiczne.

Czynniki sprzyjające rozwojowi współpracy:

- wysoki wskaźnik PKB,
- duże bogactwa naturalne,
- dynamiczna wymiana handlowa między Polską a RPA (udział polskiego eksportu w wymianie handlowej z RPA wynosi ponad 30%),
- intensywna współpraca RPA z UE (jako jedyne państwo dialogu UE-AKP RPA ma podpisaną umowę bilateralną z UE dot. współpracy gospodarczej).

Czynniki ograniczające współpracę:

- niestabilność polityczna RPA,
- przestępczość.

Ocena (szanse i zagrożenia)

Uruchamiane w Republice Południowej Afryki programy rozwoju w niektórych dziedzinach gospodarki stwarzają możliwości bardziej dynamicznego wzrostu eksportu i rozwoju współpracy gospodarczej. Zachęcające perspektywy rysują się w dziedzinie współpracy przemysłów obronnych, której ramy traktatowe nadane zostały porozumieniem z 1999 r.

Rozwojowi współpracy sprzyjać również powinny planowane inwestycje w górnictwie, sektorze chemicznym i przemyśle spożywczym oraz wzrastające zapotrzebowanie Południowej Afryki na usługi transportowe i środki transportu lotniczego i morskiego, na sprzęt górniczy oraz ciągniki i maszyny rolnicze.

Uwzględniając powyższe należy przewidywać, że rokującymi perspektywy rozwoju w zakresie eksportu lub współpracy gospodarczej powinny być w najbliższej przyszłości urządzenia i sprzęt elektryczny, m.in. generatory mocy, materiały i sprzęt dla budownictwa, sprzęt transportowy, maszyny dla przemysłu spożywczego, sprzęt specjalny, urządzenia górnicze.

Można liczyć również na dalszy wzrost eksportu w zakresie towarów spożywczych i produktów chemicznych oraz na rozwój współpracy w dziedzinie przemysłu farmaceutycznego i kosmetycznego, a także sprzętu medycznego.

Ze względu na fakt, iż przedmiotem eksportu są głównie towary przemysłowe (ok. 80% naszego eksportu) objęcie Polski preferencjami handlowymi w ramach Umowy UE-AKP powinno przyczynić się do jego wzrostu. Jednocześnie w wyniku liberalizacji stawek celnych zwiększy się też równolegle import do Polski, co spowoduje w konsekwencji utrzymanie się wysokiego salda ujemnego w naszych obrotach z tym krajem. Obok wymiany handlowej istnieją też szanse na dalszy napływ południowoafrykańskich inwestycji do Polski (np. w hotelarstwie czy budowie autostrad). Istnieją też możliwości

nawiązania współpracy w górnictwie.

8.2 Targi i wystawy refundowane

Nazwa targów: Africa Aerospace and Defence
Miejsce: baza lotnicza Waterkloof Airforce Base pod Pretorią
2007 rok: wrzesień
2008 rok: (-)
Branża: Sprzęt wojskowy

Nazwa targów: Electra Mining Africa
Miejsce: Johannesburg
2007 rok: wrzesień
2008 rok: (-)
Branża: Górnicza

Nazwa targów: Export-Import Africa
Miejsce: Johannesburg
2007 rok: maj
2008 rok: maj
Branża: Wielobranżowa

8.3 Polonia w RPA

Polaków zamieszkałych w RPA jest około trzydziestu pięciu tysięcy. Polonia istnieje w takich miastach jak: Johannesburg (zdecydowanie największa w całej Afryce), Pretoria, Cape Town i Durban, Vanderbijlpark, Secunda i Pietermaritzburg. Do Polonii zamieszkującej wymienione tereny należy zaliczyć emigrantów sprzed i z czasów II wojny światowej, kiedy to przyjęto w Afryce Południowej dwanaście tysięcy żołnierzy polskich sił zbrojnych. Rząd tego kraju przyjął również pięćset osieroconych dzieci z Syberii w wieku od sześciu do dwunastu lat. Drugą grupą byli polscy specjaliści, którzy przebywali w krajach Afryki na kontraktach Polservice i po ich wygaśnięciu nie wrócili do Polski. Ostatnią, liczną, bo około ośmiotysięczną grupą, są Polacy, którzy przybyli tu w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, przed stanem wojennym i po nim. Obecnie Afrykę Południową zamieszkuje kilka pokoleń polskich emigrantów i osób polskiego pochodzenia. Trzeba podkreślić, że Polacy zapisali się w świadomości obywateli RPA jako doskonali lekarze, inżynierowie, architekci i muzycy.

W 2006 roku Zjednoczenie Polskie w Johannesburgu obchodziło 58-lecie. Celem tej organizacji jest utrzymanie narodowej, kulturowej, społecznej i towarzyskiej łączności wśród Polaków oraz wzajemnej pomocy, a przez te lata pomogło rozwiązać wiele problemów Polonii.

Polonia w Afryce działa bardzo prężnie, Polacy są aktywni i chętnie utrzymują wszelkie formy kontaktu z Polską i innymi Polakami, także biznesowe. Wiele informacji można znaleźć na stronie: <http://www.polonia.org/rpa.htm>

9. Warunki podróży i zamieszkania w RPA

9.1 Informacje dla kierowców

Zasadniczo wymagane jest międzynarodowe prawo jazdy, ale policja uznaje również polskie, z tym że turysta musi mieć także poświadczone tłumaczenie dokumentu na język angielski lub afrikaans. Obowiązuje ruch lewostronny.

9.2 Przepisy wjazdowe, wiza

Obywatele RP mający paszporty zwykle mogą wjeżdżać bez wiz i przebywać na terytorium Republiki Południowej Afryki jednorazowo do 30 dni. Osoby udające się na pobyt dłuższy lub w celu podjęcia pracy są obowiązane posiadać wizę, którą można uzyskać w każdej placówce dyplomatyczno-konsularnej RPA za granicą. Na przejściach granicznych RPA wize nie są wydawane. Przy wjeździe wymagany okres ważności paszportu powinien być dłuższy od okresu ważności wize co najmniej o 6 miesięcy. Przekraczając granicę, należy okazać bilet powrotny. Nie ma obowiązku udokumentowania określonej kwoty pieniędzy na każdy dzień pobytu, ale przy ubieganiu się o wizę oraz przy wjeździe może być wymagane okazanie zaproszenia lub rezerwacji hotelowej. W paszporcie musi być przynajmniej jedna wolna strona.

9.3 Przepisy celne

Cudzoziemiec przebywający w RPA czasowo może wymienić i wywieźć z tego kraju jedynie taką sumę dewiz, która nie przekracza kwoty zadeklarowanej przy wjeździe oraz wartości legalnie uzyskanych zarobków. Służby celne mają prawo nie dopuścić do wywieżenia nie udokumentowanych dewiz. Do RPA nie wolno wwieźć więcej niż 11 napojów spirytusowych. Całkowitym zakazem objęty jest wywóz kości słoniowej oraz skór i innych części zwierząt, o ile nie zostały nabyte u licencjonowanego sprzedawcy lub nie mają certyfikatu trofeum łowieckiego. Zakazane jest posiadanie surowych (nie oszlifowanych) diamentów.

Przy wyjeździe z RPA turysta może ubiegać się o zwrot podatku VAT, pod warunkiem że kwota pojedynczego zakupu (rachunku) przekroczyła 250 ZAR.

9.4 Bezpieczeństwo

RPA nie jest krajem bezpiecznym. Nie zaleca się przebywania i podróżowania w regionach i dzielnicach miast zamieszkiwanych przez ludność najuboższą. Lepiej nie chodzić samemu po mieście po zmroku, ani nie zapuszczać się w inne dzielnice poza centrum. Zdarzają się przerwy w dostawie prądu dla całych dzielnic. Nie należy wówczas przebywać w biedniejszych dzielnicach.

W wielu sklepach należy zadzwonić i poczekać aż ochrona lub obsługa wpuści. Najlepiej poruszać się taksówką, przy czym należy zwracać uwagę żeby taksometr był włączony.

9.5 Jak dotrzeć

Z Warszawy do Johannesburga najtaniej i stosunkowo szybko można dolecieć samolotami linii bułgarskich Balkan z przesiadką w Sofii. Koszt przelotu wynosi 750-800 USD, w zależności od sezonu (najdrożej jest w czasie naszej zimy). Druga, nieco droższa propozycja, to South African Airways, które mają od niedawna przedstawicielstwo w Warszawie. Za lot do Johannesburga z przesiadką w Wiedniu, Frankfurt, Zurichu, Amsterdamie lub Londynie trzeba zapłacić 850-1100 USD. Za tę samą cenę można kontynuować podróż dalej, np. do Kapsztadu czy Durbanu (bez prawa stopoveru w Johannesburgu).

9.6 Zakwaterowanie

9.6.1 Wybrane hotele w RPA:

- Pretoria

Villa Via Luxury Suite Hotel
c/o Pretorius & Orient Street
Arcadia, Pretoria
Gauteng, South Africa
Tel: (+27) 0-123429130
Fax: (+27) -123429131

The Sheraton Pretoria Hotel and Towers
643 corner of Church and Wessels Streets
Pretoria, 0007
South Africa
Tel (27)(12) 429 9999
Fax (27)(12) 429 9300

- Cape Town

The Arabella Sheraton Grand Hotel Cape Town
Convention Square Lower Long Street
Cape Town, 8000
South Africa
Tel: (27)(21) 4129999
Fax: (27)(21) 4129001

9.7 Zdrowie

Międzynarodowe świadectwo szczepień nie jest warunkiem przekroczenia granicy. Ostrzega się jednak przed ryzykiem zarażenia żółtaczką, cholerą, tyfusem; odpowiednie szczepienia należy przeprowadzić z dużym wyprzedzeniem (w przypadku żółtaczki co najmniej 6 tygodni).

Warto zabrać też leki antymalaryczne, szczególnie między październikiem a majem.

9.8 Media

RPA posiada 20 dzienników i 13 tygodników, w większości w języku angielskim. Dzienniki to: Daily Sun, The Sun, Sowetan, Die Burger, Beeld, Citizen, Cape Argus, Isolezwe, Daily News, Cape Times, Business Day, The Mercury, Daily Dispatch, The Herald, Volksblad, Pretoria News, The Witness, Diamond Fields Advertiser, Business Report. Tygodniki: Sunday Times, Rapport, Laduma, Son, City Press, Sunday Sun, Sunday World, Sunday Tribune, The Independent on Saturday, Post, Sunday Independent, Mail& Guardian.

Kanały telewizyjne w RPA: SABC 1, SABC 2, SABC 3, SABC Africa

9.9 Warto wiedzieć

Meldunek: Nie ma obowiązku meldunkowego.

Ubezpieczenie: Ubezpieczenie komunikacyjne jest obowiązkowe. Uznawane są znane firmy ubezpieczeniowe działające na rynku międzynarodowym.

Podróżowanie po kraju: Niewielkie ograniczenia występują w regionie intensywnej eksploatacji złóż diamentów (Namaqualand).

Warunki życia

Wyraźnie widać różnice pomiędzy grupami białych i czarnych. Choć nadal przeciętna biała rodzina zarabia kilkakrotnie więcej od czarnej, coraz więcej czarnych awansowało do finansowej elity. Jej skład się więc zmienił, chociaż przepaść pomiędzy biednymi i bogatymi należy w dalszym ciągu do największych na świecie - pod tym względem RPA mieści się w tej samej lidze co Brazylia i Rosja. Jednak podziały na białych i czarnych nie są już tak wyraźne. W dzisiejszym RPA większym wyznacznikiem pozycji społecznej jest status materialny niż kolor skóry czy płeć (drugi problem po rasizmie w dawnej RPA był właśnie seksizm).

Placówki dyplomatyczne:

Ambasada RP

14 Amos Street, Colbyn 0083, Pretoria

PO BOX 12277 Queenswood 0121

tel. (12) 4302-621

fax. (12) 4302-608

e-mail: amb.pol@pixie.co.za

Konsulat RP w Durbanie

Konsul Honorowy: Andrzej Kiepeła

3 Chase Place, Westville 3630, P.O. Box 1351

tel. (031) 266-9792/3/4

fax. (031) 266-9055

Ambasada Republiki Południowej Afryki.

ul. Koszykowa 54, VI piętro, 00-675 Warszawa

tel. 625 62 28, 625 62 33, 625 72 39; fax 625 62 70

e-mail: saembassy@supermedia.pl

Więcej informacji biznesowych, inwestycyjnych, podatkowych i bankowych mogą państwo uzyskać z wydawnictw firm z dziedziny doradztwa finansowego i biznesowego:

Deloitte & Touche

www.deloitte.com

Grant Thornton

www.gt.co.za

KPMG

www.kpmg.co.za

Źródła:

- Ambasada RP w RPA
- Wydział Ekonomiczny Ambasady RP w Pretorii
- Strona Polonii w RPA
- Portal Promocji Polskiego Eksportu (www.eksporter.gov.pl)
- Portal Exportem.pl
- Wydawnictwa KPMG
- Portal Onet.pl